

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!

İŞÇİNİN SESİ

Günün görevi:
Kıran kırana demokrasi savaşı!
Yıl:11, Sayı:264, 6 Ağustos 1984

Son sıralarda ordu içindeki "hoşnutsuzluklar" da görülür, duyulur biçimler almaya başladı

Hoşnutsuzluk dalgası yayılıyor

Paçaları sıvayıp, "alternatif" yaratmak için harıl harıl çalışan burjuvazi gözünü yine eski siyasilerine çevirdi

Toplumdaki hoşnutsuzluk uzunca bir süredir siyasal yaşama gözle görülür bir biçimde yansıyor. Kuşkusuz bu, daha geriden gelerek ve daha düşük bir düzeyde de olsa, ordu içinde önceden de yansımasını buluyordu. Ancak son sıralarda ordu içindeki "hoşnutsuzluklar" da görülür, duyulur biçimler almaya başladı.

Cumhurbaşkanı sıfatıyla dolaşan bir zat, "Konsey üyeleri tutuklu deniyor ama bu yalandır, işleri var, benimle dolaşamıyorlar"... vb. türünden sözler ediyorsa, böyle sözler etme gereksinimi duyuyorsa, ordu içinde ne gibi olayların olduğunu tahmin etmek hiç de güç değildir.

Kaldı ki tahmine de gerek yok! Ordu içinde yürüyen kavganın gürültüsü zaten çoktan dışarıdan duyulmuştur. Konsey üyeleri tutuklu olmayabilir. Ama o zaman da, yaygın söylentiler, eğer yalnızca söylentiyse, *bilinen* çok sayıda tutuklamanın dumanıdır. Şöyle ya da böyle, ordunun içi karmankarışıktır!

Türkiye'de hoşnutsuzluk dalga dalga yayılıyor. Bunun etkileri, yansımaları da giderek genişliyor. Burjuvazi bunun çok iyi farkındadır. Son zamanlarda dört bir koldan ve her bir yolu, yöntemi deneme, yoklama operasyonuna girişti.

Evren, bir yerde yaptığı konuşmada "dini istismar edenlere" karşı sözler ederken, bir başka yerde kendisi dini istismar ediyor. "Dini istismar edenlere" karşı konuşarak ANAP içindeki MHP-MSP çekişmesinde MHP'den yana ağırlık koymuş, cami kapısında konuşma yapıp kıskançlığın, hasetliğin günah olduğunu vb. söyleyerek "dini istismar" yöntemini de boşlamamış oluyor.

Öte yandan Evren-Özal çatışması da ikili işlenen konular arasındadır. Hem, "dedikodular çıkıyor, bunlar yalandır, aramızda sorun yoktur" diye demeçler veriliyor, hem de ertesi gün bu dedikodulara temel olucu haberler beliriyor. Yok Evren milletvekili maaşları konusunda Özal'ı uyardı, yok haftalık görüşme daha erkene alındı, yok artık Evren Özal'dan daha geniş bilgi alacak... Sanki, olan çelişkileri gizleme ve olmayan çelişkileri var gibi gösterme çabaları içiçe geçmiş.

Burjuvazinin her bir yolu, yöntemi deneme operasyonunun bir parçası olarak Özal da yeni bir "hamle" yaptı. "Doğu"nun kalkınmasını hızlandırmayı çok istediğini "kanıtlayan" bir paketle birlikte, üstelik annesini de alarak ve namaz, besmele gibi "çeşitli" yöntemler uygulayarak "Doğu" gezisine çıktı. Bir ara eşler gazete sayfalarını doldururken, şimdi anneler dağarcıktan çıktı. Burjuvazi işçi sınıfının, Kürt-Türk halkımızın yalnızca alınterini sömürmekle kalmıyor, duygularını da sömürmeye çalışıyor.

Bu arada Ulusu-Özal, Pakdemirli-Özal, Pakdemirli ve Özal ile Kafaoğlu arasında parlayan atışmalar tam gerilerken, ortaya yenileri çıktı. Bunlardan biri de Demirel-Özal atışmasıydı. Demirel, durup dururken Özal'ı, "o benim memurumdu, değerlendirmeye bile tenezzül etmem" diyerek horladı. Özal da "o benim başbakanımdı" diyerek "yanıtladı"!

Özal altta kaldı ama bu boşuna değildi. Zira son zamanlarda denenen yöntemlerden biri de eski siyasileri yeniden piyasaya sürmektir. Demirel gazetelerde boy verirken, Kıbrıs "Barış" Harekâtının 10. yıldönümünde şehitlerin yanısıra Ecevit gibi gaziler de sık sık anıldılar. Televizyona çıkarılmadıkları için "eleştiriler" yükseldi. Gazete sayfalarında boy vermelerine göz yumulduğu için ise Ilıcak Evren'e teşekkür etti.

Durum açıktır. "Sunalp DYP'ye göz kırptı", MDP ve DYP birlikte yemekler yediler, "sağda birlik" çığırtkanlıkları ayyuka çıktı. Ama Ilıcak gibileri alternatif yaratmada bunların da yetersiz kaldığını gördükleri için, genel olarak eski siyasilerin, özel olarak da Demirel ve Türkeş türünün öne sürülmesini pek istiyorlar! Ayrıca Ilıcak, Evren'e de ince ince akıllar veriyor, milletvekili maaşlarının yükseltilmesine karşı çıkarsa "sempatik" olacağını söylüyor.

Burjuvazinin sözcüleri genel olarak eski siyasilerin öne sürülmesinde anlaşmışa benziyorlar ama özel türlerinde tabii ki farklılaşıyorlar. Sol öbektekiler daha çok Ecevit'i öne sürüyorlar. Halil Tunç da yine ortaya çıktı. Bu arada onlar da Evren'e kendi akıllarınca akıl veriyorlar. Barlas Evren'in anayasal yetkilerini hatırlatıyor ve bir sorun çıkarsa TBMM'yi dağıtabileceğini ya da anayasada değişiklik yapabileceğini vurguluyor. Yani, parlamento dışı kalan SODEP'in HP ile birleşme yoluyla ya da erken seçim yoluyla parlamentoya girmesi için Evren'den medet umuyor.

Kimin neden ve kimden medet umduğu bir yana, tüm burjuva kesimlerin ortak özelliği her yolu deneyerek bir alternatif hazırlama çabalarıdır. "Eylül dedikodusu" da ilk başta bu arayışın sonucunda, eylülde birşeyler değişecek diye bir umut yaratmak amacıyla ortaya atılmıştı. Ama öyle bir tuttu ki, bu "dedikodunun" çıkmasına kendisi katkı yapmış olan Özal, kalktı bu bir dedikodudur, aslı astarı yoktur dedi.

Özal ister doğrulasın, ister yalanlasın "Eylül dedikodusu" yaşamın bir gerçeğidir. Bu gidişle, bu hükümetin fazla dayanamayacağını, toplumsal patlamalara "neden" olacağını dile getiriyor. Burjuvazi bu nedenle paçaları sıvadı, harıl harıl "alternatif" yaratmaya çalışıyor! Onu deniyor, bunu deniyor, herşeyi deneyip ek bir sürü tutarsızlıklara, çelişkilere düşüyor. Bunun da çok gerçek bir temeli vardır: Burjuvazi artık iktidar olma ile çelişki içindedir! Tutarsızlık buradan kaynaklanıyor! İşçi sınıfımız küçük küçük eylemlerini sıklaştırarak ve yayarak, yavaş ama emin adımlarla ilerliyor!

Cemile Çakmak

SODEP-HP birleşmesi neden buzdolabına kaldırıldı?

Sosyal demokratlar kıskaç içindedirler

Türkiye'de sosyal demokratlar sanki bir kıskaç içindedirler. Bu onların kendi anti-demokratikliklerinin kıskacıdır.

Siyasal ortam, yasal siyasal partiler yelpazesinin en solunda duranı, o partiler arasında ve onların "savaşımı" çerçevesinde en avantajlı kılıyor. Bu çerçevede sosyal demokratlar bugün en avantajlı konumdadırlar. Gelgelelim avantajlarını kullanamıyorlar. Çeşitli tehditler, şantajlar karşısında hemen pısırıkça geri adım atıyorlar. Hatta henüz yöneltilmemiş, olası tehditleri düşünerek atacakları adımdan vazgeçiyorlar, vb. Bu, şantajların, tehditlerin büyük gücünden değil, sosyal demokratların yığınlardan, yaygın kullanımıyla bir "toplumsal patlama tehlikesi"nden duydukları korku nedeniyle oluyor.

Güdümlü bir seçim ortamında SODEP önemli oranda oy aldı. "Ana muhalefet partisi" oldu. Propaganda düzeyinde, burjuva anlamda bile düzgün bir muhalefet yapmıyor. Oyları yerel seçimde aldığı için parlamento dışında kaldı. Parlamentoya girmek istiyor ama erken seçim yolu da, HP ile birleşme yolu da ayağına dolaşıyor.

Düzgün bir muhalefet yapsa, patlayıcı maddeyi ateşe verici bir etkide bulunmaktan korkuyor. Erken seçimde ısrar etmek zaten düzgün bir muhalefetin parçası sayılır. İsrar edemiyor çünkü birincisi, kendisine bu yönde uyarılar geliyor, ikincisi, o da bu uyarıları kabul ediyor zira yeni bir seçim ortamının ateşleyici etkisi olmasından kendisi de korkuyor.

SODEP-HP birleşmesinin HP kurultayına kadar buzdolabına kaldırıldığı söyleniyor. Gerçek engel HP'nin kurultay yapmamış olması değil, bu noktada gelen tehditlere de boyun eğilmiş olmasıdır. Birleşme olabilmesi için ya anayasanın değişikliğe uğraması, ya SODEP'in HP'ye katılması, ya da HP milletvekilleri yeni birleşik partiye geçerlerse, milletvekilliğinden düşmeleri gerekiyor.

SODEP'in HP'ye katılması, olmayan kişiliğini hepten yitirmesi demektir. Anayasa değişikliğinin gündeme gelmesi, 84. maddeyle sınırlı kalmayan, bir seri değişikliklere kapı açan bir süreci başlatabilir. Bunun da ateşleyici etkisi olabilir. Öte yandan, birleşme uğruna HP milletvekillerinin milletvekilliğinden düşmeleri demek ya eksik parlamentoyla çalışma, ya erken seçim demektir. Eksik parlamento başlıbaşına bir kriz kaynağıdır ve SODEP'in giriş sorunu yine çözülmemiş olur. Erken seçimin sakıncaları zaten bellidir.

Tüm bu nedenlerle SODEP-HP birleşmesi şimdilik buzdolabına kalktı. Bu arada, DSP'nin kuruluşunun hızlandırılacağı duyuruldu. Ama bir türlü kurulamıyor.

DSP'nin kuruluşu, ilk başta, icazetli olmamak kaygusuyla geciktirilmişti. "İcazet" kavramı yalnızca askeri yönetimden onay alıp almamakla eşitlenmişti. Şimdi bakıyorlar ki, bir de, genel olarak liberal olan ama demokrat geçinen sosyal demokrat akımı Türkiye gibi bir ülkede temsil etmekten kaynaklanan icazetlilik var. Şimdiki gecikmede de herhalde bunun rolü oluyor!

Türkiye'de bugün azılı gericilere, faşistlere karşı yaslanılacak tek dayanak yığınların gücüdür. Bundan kendisi korkan sosyal demokrasi, doğal olarak azılı gericilere ve faşistlere karşı da, değil düzgün bir savaşım vermek, düzgün bir muhalefet bile yürütemiyor, doğuştan icazetli doğuyor. Aşağı tükürse sakal, yukarı tükürse bıyık!

Türkiye'de sosyal demokrasi olur mu? Olmasına olur ama başarılı olamaz. Liberal, antidemokratik yüzünü başarıyla maskeleyemez. Demokrasinin sahibi işçi sınıfıdır. Sosyal demokrasi, demokrasi maskesine bile sahip olamıyor!

Sabiha Günbudak

İŞÇİNİN SESİ

Türkiye'den 4 kitap gönderilerek abone olunabilir. ■ Yazışma adresi: PO Box 407 London, E16 2EA ■ Baskı: Morning Litho Printers Ltd (TU) ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamamave tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme, ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

Münih'te sosyalizm-demokrasi tartışması

Münih'te son bir iki aydan beri, önceleri kendiliğinden ve gelişigüzel bir sosyalizm-demokrasi tartışması başladı. Diyebilirim ki, bu konuda tüm sol kesim birşeyler söylemek zorunda kaldı. TİP, menşevik takım ve KOM-KAR'lılar bu tartışmada bir taraf olarak bugün yaşayan sosyalizmi hiç kusursuz ve mükemmel işleyen evrensel bir model gibi göstermek için çok çaba harcadılar.

Yukarıda belirttiğim gibi önceleri bu tartışma kendiliğinden başladı. Daha sonra bir seminerle noktalandı. Bu seminerde herkes bu konuda kendi düşüncelerini dile getirdi. Bu tartışma bundan sonra da süreceğe benziyor.

Bugün yaşayan sosyalizmi bizden başka eleştirenlerin temel zaafı, eleştirilerinin içi boş olması ve kapsamlı bir sosyalizm-demokrasi programı sunamayışları. Menşevik takımdakiler ise, bugün yaşayan sosyalizmi mükemmel ve kusursuz evrensel bir model olarak kabul ettiklerinden, yapılan her eleştiriyi anti-Sovyetizm, anti-komünizm olarak yaftalıyorlar. Oysa, örneğin Andropof yoldaşın "bürokrasinin varlığından" söz ettiği tartışmasına hiç değinmek istemiyor, görmezlikten geliyorlar. Dahası Lenin'in bu konudaki uyarılarını hiç mi hiç anımsamıyorlar. Örnekler daha da çoğaltılabilir ama bu kadarı yeter.

Tek sözle, seminerde menşevikler kraldan çok kralcı olduklarını bir kez daha gösterdiler. Şunu bir kez daha gördük: Hayat sürekli geliştiği, değiştiği halde menşevik takımın kafası hayata karşı inatla yerinde sayıyor. İşin ilginç yanı, bu menşevik takımda her bir gurup "Sovyetçiliği" başkasına kaptırmamak için kraldan daha çok kralcı olma yarışı içinde. Sovyetçiliği böyle anlayanların gerçekten Sovyetler Birliği'nden yana olabilecekleri düşünülemez.

Yoldaşça selamlar

Z. Baylan
Münih

Dua çeşitleri üzerine

Türkiye'de eskiden yağmur duası vardı. Toprakta çalışan emekçiler, yarı proleterler tarlalarda sulama sistemleri olmadığından, yağmurun gökten gelmesi için duaya çıkarlardı. Şimdi bu, nitel bir sıçramayla yağmur için dua olmaktan çıktı, "ekonomik dua"ya dönüştü. *Hürriyet*, "esnafın siftah duası", "ucuzluk duası" gibi çeşitli dua türlerinden söz ediyor. *Hürriyet*'in bu başlık altında ne yazdığına kısaca bakalım:

"Mundurlu esnaf ve sanatkârları, her cuma günü ortak çayırdaki caddede toplanarak işlerinin iyi gitmesi için dua ediyorlar. Hayat pahalılığına göğüs gerebilmek için dualarının yakarış haline geldiği belirten esnaf ve sanatkârlar, 'bazı günler hiç siftah etmeden dükkanımızı kapatmak zorunda kalıyoruz, tanrıya yakararak ekonomik sıkıntının bitmesini ve ferah günlere kısa sürede kavuşmayı diliyoruz' diyorlar".

Esnaf ve sanatkârlar, yani küçük burjuvalar kendi kötü durumlarının düzelmesi için "ekonomi duasına" çıkıyorlar. Ama bu boşunadır. Kapitalizm altında, hele ki Türkiye gibi bir ülkede, küçük burjuvaların geleceği yoktur. Kapitalizmin çarkları arasına ya sıkışıp kalırlar, ya bu çarklar arasında öğütülürler. Küçük burjuvaların kurtuluş yolu proletaryanın yanında sınıf savaşımında yer almaktan geçer.

İşçi sınıfının dualara karnı toktur. O, 1980 öncesi gibi ama ondan da öte, alanları doldurmak, kapitalizmi yerle bir etmek için güç topluyor.

Eser Erdem
Hamburg

Menşevikler ve aydınlar

Oportünizm yıllardan beri işçi sınıfının önünde bir engel olmuştur. Gelişen devrimci hareketi burjuva kuyrukçuluğuyla boğmuştur, şimdi yine boğmaya çalışmaktadır. Türkiye'de oportünizmin burjuva legalist hayalciliği sınıf savaşımına çok büyük zararlar verdi. Devrimci durum yıllarında devrimci durum yok dediler. Faşizm geldi, cuntaya faşist değil dediler. Şimdi de faşizm çözülüyor, onlar "kurumsallaşıyor" diyorlar. Zaten bütün bunlar oportünizmin doğası gereğidir.

Biz burada, oportünistlerin aydınlar konusunda bazı ters görüşlerine değineceğiz.

Üçlü oportünistler ("resmi" TKP, TİP, PKKK) aydınlar dilekçesine, sanki bunu devrimci bir hareket yazmış gibi yanaşıyorlar. Bu dilekçenin toplumsal anlamını açıklayacak yerde, imzalayanları sol siyasetlerle bir tutup eleştiri düzüyor, böylece gerçekte onları olmadıkları bir konuma yerleştiriyorlar.

Örneğin Serhad Dicle şöyle diyor: "Herşeyden önce partimiz Türkiyeli aydınların 1256 imza ile başvurdukları bu girişimi gecikmiş bir adım olarak değerlendiriyor."

Oysa, aydınların dilekçesi gerçekte halkın hoşnutsuzluğunun bir yansımasıdır. Sorulacak soru, bu davranış şimdi geç midir, erken midir sorusundan önce, bu, neden iki yıl önce olamadı da şimdi olabildi sorusudur.

Ama, menşevikler bu soruyu soramazlar. Çünkü, bu sorunun yanıtı, faşizmin kurumsallaşmasıyla değil, çözülmekte oluşuyla bağlıdır. Aydınlar 2 yıl önce de Türkiye'de demokrasinin olmadığını, işkence yapıldığını çok iyi biliyorlardı. Ancak ne zamanki halktaki hoşnutsuzluk büyüdü, faşist işleyişleri zorlar hale geldi, bu durum aydınların siyasal davranışında da ifadesini buldu.

Menşevikler, faşizm geldiği dönemde faşist diktatörlüğe bir türlü faşist diyememenin sallantıları içinde "kanatsal" taktiklerle vakit geçirip, halkın bilincini bulandırdılar. Aydınları geç kalmakla suçlamadan önce kendilerine baksınlar.

Y. Taşkıran
Mannheim

İşçinin Sesi'nin gelişmesine bir bakış

Yoldaşlar,

İşçinin Sesi, 100. sayısıyla birlikte, gerçek komünist bir tutumla oportünizme ve burjuva kuyrukçuluğuna karşı açık ideolojik savaşımı başlatmıştı.

Bu, zorunlu ve Türkiye komünist hareketinin aydınlık geleceği için kaçınılmaz bir savaştı. Çünkü işçi sınıfımızın devrimci savaşımı, oportünizm ve reformizm bataklığında acımasızca boğulmak isteniyordu.

İşte böyle savaşım koşullarında *İşçinin Sesi* yaşam içinde merkez organ durumuna doğru yükseldi. Yaşam, ancak kollektif propagandist, kollektif ajitatör ve aynı zamanda kollektif örgütleyici olan ülke çapında bir gazetenin, komünist partisinin ideolojik ve örgütsel birliğini sağlayacağını doğruladı.

Öte yandan, *İşçinin Sesi*'nin bugüne ulaşırken geçirdiği aşamalar, devrimci harekette ve toplumsal yaşamdaki belirleyici dönüm noktalarında aldığı tutumlar da ona bu işlevi hakkıyla kazandırdı.

Tek sözle, merkez organımız *İşçinin Sesi* bugüne kadar işçi sınıfının tarihsel görevini yerine getirmesinde sosyalist bilincin önemini gösterdi ve burjuva ideolojisine karşı örnek bir savaş verdi. Türkiye devriminin birçok teorik sorununa açık ve çözümleyici yanıtlar getirdi. Her türlü küçük burjuva çizginin özünde sağ olan mantığını sergiledi.

Taarruzumuz yaklaşırken, onu böyle başarılı kılan nedir diye düşündüm ve yukarıda yazdıklarımı buldum.

H.S., Londra

Sesiniz

Bir ses yükseldi Anadolu'dan,
Dalga dalga yayıldı dört bir yandan,
Yırtarak karanlığı,
Akis yaptı Mamak'tan
Güneş ile doğarak, yankısı geldi Diyarbakır'dan,
Görmeden birbirinizi gürleyerek geçtiniz Sağmalcılar'a
Sağmalcılar'dan, Diyarbakır'dan,
Geliyor sesiniz Mamak'tan.
Direnin yiğitler, yoldaşlar, direnin geliyor sesiniz,
Demirleri kırarak, Asya'dan Avrupa'ya.
Öfkeniz bellidir, geliyor sesiniz,
Süngülerin arasından, yıkarak kaleleri,
Geliyor sesiniz tankların, topların arasından.
Yükselt sesini geliyor, daha yükselt.
Zafer, belki bugün belki yarın,
Belki bugün ile yarından da yakın.

Batuhan Uraltu
Oslo-Norveç

Benim de katkım olsun

Değerli yoldaşlar,

Bir anti-faşist olarak benim de katkım olsun arzusuyla, yayın organımız *İşçinin Sesi*'ne elimden geldiğince birşeyler verebilmek üzere şiir yazmayı, resim yapmayı deniyor, gayretle çalışıyorum. Kültürel, ideolojik yetersizliklerim nedeniyle hatalarım olabilir. Bunun olağan karşılanacağını biliyorum.

Sosyalizme doğru kararlılıkla yola koyulun

Gerçekleri görmek, anlamak istiyorsan
Ülken Türkiye ve dünyada
Seni dinlemeden seni yönetenler
İstesen başını ezeceğin bir avuç şarlatan!
Yaşamını kirleten zehir edenler,
İşte aracı, patron, holding, ağa, paşa çetesi...
tependen bakan!

Yaşamının en güzel sürecini çalan,
Seni maşa gibi kullanan.
İşte onlar seni beni bizleri,
Yaşam boyunca köle yapan
Bir lokmayla yetinmeye bırakan.

Peki... — "Biliyorum ama ne yapabilirim?" dersin.
Zannetme ki bu düzen yıllar geçse,
Böyle gittikçe düzelsin.
Köprüyü geçirmez asla,
Onun için eşşeğe dayı demiyeceksin.
Sistemli çalışır, bilinçlenirsen,
Marksizmi, Leninizmi ilke edinirsen,
Onlara "DUR!!!" diyecek çok var
İşte "biri" de "ben" diyeceksin.
Gerçeği anlaman yeterli, yeter ki PARTİLİ olun
Sosyalizme doğru kararlılıkla yola koyulun.

Evet!...
Eğer bunları görmek, düşünmek, anlamak da istemiyorsan
Yazık sana boşvermişler dünyasında uyuyorsan,
Yazık sana gerçekleri anlatmaya çalışanı dinlemiyorsan.

Ve bütün bunlara ilaveten
Burjuvaya arka çıkıp da köle oluyorsan.
Yazıklar olsun! Yazıklar olsun sana!
Bir parça düşünemiyorsan kendi sınıfını.
Yoldaşça selamlarımla

R. Ustel
Basel-İsviçre

İşçinin Sesi'nin beşinci cildi çıktı

Fiyatı: 15 sterlin
İsteme adresi: PO Box 407, London E16 2EA
Banka hesap no: 29982855

Yaklaşık 600 subay ordudan atılmış, bir kısmı da tutuklanmış.

Ordu içinde yeni gelişmeler

Değerli yoldaşlarım,
Sizlere iletmek istediğimiz bazı haberler var.

Ordu içinde bir temizlik harekatı başlatıldı, sürüyor. Özellikle eskiden ODTÜ'de, SBF'de öğrencilik yapmış olanlar ilk hedef olmuşlar. Yaklaşık 600 subayın ordudan atıldığını, bir kısmının da tutuklandığını öğrendik.

Öğrenci iken evli olmak, daha önce herhangi bir nedenle gözaltına alınmış olmak, vb. gibi "suçlamalar" dayatılıyor. Bu türden bir "suç" yükleyemeyince, nedensiz tutuklayıp, 2 ay sonra bırakıyorlar. 15-20 gün sonra "sen tutuklanmıştın" diyerek görevine son veriyorlar.

Yaklaşık bir ay önce Türkeş'in hastaneden kaçırılmaya çalışıldığı duyuldu. Bu olaya karışan subay doktorlardan görev yeri değiştirilenler oldu. Bazıları tutuklandı. Bunlardan biri Metin Denli (12 Mart döneminde Mamak'ta doktorluk yapmış ve hasta tutukluları tedavi edecek yerde, onların ölmeleri için herşeyi yapmış biri olarak tanınıyor). Bu arada Gülhane hastanesinin doktorlarından biri ölü olarak bulundu. Duyduğumuza göre, olaydan bılgisi olan ama karışmak istemeyen birisiymiş. Bu olay ileri sürülerek ilerici tanınan doktorlar Ankara'dan uzaklaştırılıp başka yerlere gönderildiler.

Faşistler yüksek öğrenim kurumlarındaki örgütlenmelerine hız verdiler. Kantinlerde açıktan toplantılarını yapıyorlar. Okul yönetimlerinin denetiminde folklor, koro, spor çalışmalarının yönetimini ellerine geçirmeye çalışıyorlar. Fen Fakültesinde *Cumhuriyet, Milliyet,* gazetesi okuyan öğrencileri dövdüler. Okul yönetimi "siz de okumasaydınız" biçiminde bir tavır aldı.

Olaylar hızlanıyor.

R.T., Ankara

En ufak ve en temel bir hak arayışı bile karşısında burjuva devletinin yekpare gücünü buluyor. İşçi sınıfı, burjuva devleti yıkıp yerine kendi devletini kuruncaya dek, hatta ondan da öte, bu kavga sürecektir.

Manisa'da belediye işçileri direniyorlar

Özal hükümeti halkın kin ve nefretini her geçen gün daha çok arttırıyor. Yaşam pahalılığı gün be gün dayanılmaz hale geliyor. Öte yandan, Özal hükümetinin bu artan kin ve nefret karşısında çeşitli göz boyamalarına başvurması ve sahte demokrasi havariliğine soyunması da boşunadır.

Yoldaşlar, size, Manisa belediyesinde patlak veren bir olayı anlatmak istiyorum.

Öncelikle iş saatlerinden başlayalım. Manisa belediyesinde bir temizlik işçisi günde 8 saatten haftada 45 saat çalışmak zorundadır. Bunun anlamı şudur: Bir temizlik işçisi cumartesi öğleyin saat 13'e kadar da dahil olmak üzere haftada tam 5,5 gün çalışmak zorundadır. Bunun yanısıra, iş koşulları da ağır ve çok kötüdür.

Bütün bunlar yetmezmiş gibi, son bir olay, bardağı taşıran damla oldu. Olay şu: Temizlik işleri müdürlüğü, yeni bir uygulamayla götürü iş sistemine geçildiğini duyurdu. Bir başka sözle, işçilere, sekiz saatlik işi kaç saate bitirseniz bitirin ve gidin denildi. İşçiler bu sözlere inanıp, sekiz saatlik işi, canla başla çalışarak bitirdiler ve gitmeye hazırlandılar. Bunun üzerine,

müdür işçilerin karşısına dikilip "hayır gidemezsiniz, sekiz saati doldurmak zorundasınız" dedi. Amaçları açıktı: Çalışma temposunu daha da dayanılmaz hale getirmek, işçilerin 8 saatte harcadıkları emeği, hiçbir ek karşılık ödemeksizin iki katına çıkarmaktı.

Bunun üzerine işçiler isyan ettiler ve işe gitmediler. 18 işçi biraraya gelip belediye başkanına gittiler ama kimseyi bulamadılar. Oradan Sıkıyönetim Komutanlığı'na gittiler, ama aldıkları yanıt çok öğreticiydi. Sanki devrimci sendikaları kapatan, grevleri, işçi direnişlerini yasaklayan, onbinlerce sendikacıyı, işçiyi tutuklayıp işkenceden geçiren onlar değilmiş gibi, şu yanıtı verdiler: "Biz, sıkıyönetim olarak, işçi sorunlarına karışmayız!"

Bu kez, işçiler Manisa Anavatan Partisi il başkanına başvurdular. Bu partinin il başkanı ise, işçilerin isimlerini teker teker alıp belediyeye bildirdi. Belediye de, "bu işçiler eylem yapıyor, işçileri kışkırtıyor" diyerek polise bildirdi. Polis de bu işçileri sorgulamaya çekti ve sorgulama hâlâ devam ediyor.

Böyle yerel çapta bir olay bile, gerçekte işçilerin gözünü açması bakımından büyük önem taşıyor. Karşılarındaki düşmanı açık bir biçimde görmelerini sağlıyor. Karşılarında, belediyesiyle, sıkı yönetimiyle, ANAP'ıyla, polisiyle burjuva devleti mutlaka yıkılması gereken bir heyula gibi duruyor. En ufak ve en temel bir hak arayışı bile karşısında burjuva devletinin yekpare gücünü buluyor. İşçi sınıfı, emekçi halk burjuva devleti yıkıp yerine kendi devletini koyuncaya dek hatta ondan da öte, bu kavga sürecektir.

Haydar Kara, Manisa

Akın akın gelen işçiler bu kez döviz değil, kin ve nefret taşıyorlar

Şimdi de Almanya'dan Türkiye'ye göç başladı

F. Almanya'da çalışan Türkiyeli işçilerden yaklaşık yüzbini Türkiye'ye temelli döndü. Hâlâ da akın akın dönmekteler.

Yıllar önce işsizlikten, sefaletten kaçarak ve binlerce kilometre teperek Avrupa'ya göç eden sınıf kardeşlerimiz bugün yine göçe zorlandılar.

Alman burjuvazisinin, özellikle azılı gerici Kohl hükümetinin yabancı işçilere yönelik çıkarttığı işçi düşmanı yasalar, yabancı işçiler üzerinde hem eko-

yarattı. Kiminin evine saldırılar oldu, kimini sokakta kurşunladılar. Yol parasını bile karşılamayan dönüşe "teşvik" primi verdiler. Ama dönüşe teşvikin ana parolası "Türken raus — Türkler defolun!" idi.

İşçiler binbir sorunla birlikte dönüyorlar. Hele burada doğmuş, büyümüş genç kuşak ayrı bir eğitim görmüş, ayrı bir kültürle beslenmiş. Bu gençler nasıl uyum sağlayacaklar? Nasıl bir eğitim görecekler? İş bulabilecekler mi? Bunlar kimin umurunda! Burjuvazinin kârdan bas-

ka değer verdiği birşey var mıdır?

Öte yandan Türk burjuvazisi — orta direk soytarıları — hiç de bu işçilerin dönmesini istememekte, çığlıklar savurmakta, "aman paniğe kapılmayın, acele etmeyin, dönmeyin" diye telaşlanmaktadır. Ama nafile! Onların bu bocalamalarının altında yatan şey başka. Onlar gerçekten işçilerin haklarını savundukları için bu çığlıkları atmıyorlar. Onlar, döviz musluklarının kurumaya başladığını gördükleri için çırpınıyorlar. Dönen işçilerle birlikte

Türkiye'de işsizler ordusuna yeni yeni yığınlar katılacağı için kaygulanıyorlar. İşçiler Avrupa'daki sınıf kardeşlerinin yanında çok deneyimler kazandıkları, enternasyonalist bağlarını geliştirdikleri için onların dönüşü burjuvaziye korku salmıştır.

Orta direk soytarılarının içinde bulundukları kriz daha da artacak. Kanayan yaralarına çare bulamayacakları gibi yaraları daha da azacak. Milyonlarca işsiz ordusuna, yüzbinler daha katılacak. Hem de bu işçiler çok şey geçirmiş, görmüş, çok deneyimler kazanmış ve proletarya enternasyonalizminin ne olduğunu kavramış işçilerdir.

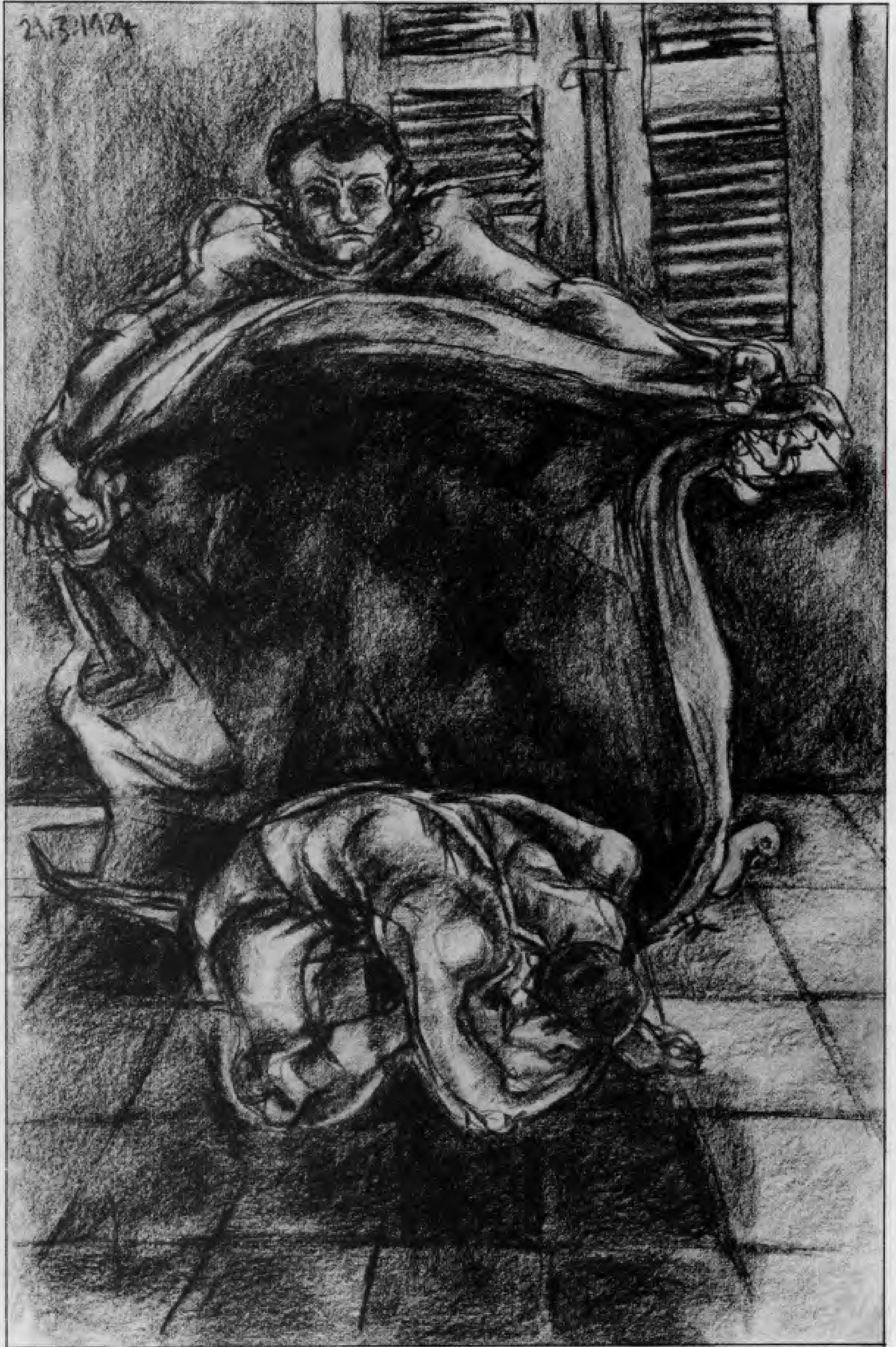
Senin işin zor burjuvazi. Bela bir yerden değil, bin yerden geliyor. O akın akın gelen, göç eden işçiler de sana döviz değil, bu sefer kurşun ve yumruk getiriyorlar.

Zafer er geç işçilerin olacak. Yaratan onlar, üreten onlar, yöneten de onlar olacak. Hapishanelerini, işkencehanelerini sana mezar edecekler.

K.Hasan
Köln

Bugün herşey, burjuvazinin "gereksinimlerini" karşılamak için ve artık yüzsüzlük boyutunda seferber edilmiştir. Bu da gösteriyor ki suratına tükürmek bu sınıfı fazlaca etkilemez.

SURATINA TÜKÜRSEN YAĞMUR YAĞIYOR DİYECEK

Emine Engin

Türk-İş'e bağlı Tes İş sendikasından ve ANAP Artvin milletvekili olan Nevzat Bıyıklı'nın arabasına bir polis arabası arkadan bindirmiş. Türkiye'de trafik kazası "haber" sayılmaz ama bu olay basit bir trafik kazası değildir.

Nevzat Bıyıklı, önce ANAP içindeki MHP-MSP kavgasını açığa vuran bazı sözler ederek "ünlü" olmuştu. Daha sonra Türk-İş kanalıyla yayılan bir açıklama yayınlandı ve ANAP içinden kimilerinin, Bayram Sökmen adlı sendikacının Türk-İş'e karşı ayrı bir konfederasyon kurma çalışmalarını desteklemesini eleştirdi. Polis arabası işte bu olaylarla bağlı olarak Bıyıklı'nın arabasına bindirdi.

Kazanın ardındakiler

Her zaman, ama özellikle bugün, Türkiye'de sendikal hareketin üst katlarında MİT'in cirit atması kadar "doğal" birşey yoktur. Ancak Bayram Sökmen, hem faşist, hem de MİT'li olarak tanınmış bir "sendikacı"ymış. İşçilerin sendikal savaşımını engellemeye, özellikle inşaat alanında işverenlere ucuz işgücü sağlamaya yönelik "sendikalaşma" uzmanıymış. Eskiden Ankara'nın Gazi Osman Paşa semtinde lüks bir villada 7-8 "sendika"yı barındıran Türk Ülke İş adında bir "konfederasyon"u varmış. Şimdi de ANAP merkezine yakın bir yerde bir genel merkez kiralamış, Türk-İş'e karşı bir konfederasyon kuracakmış.

Basında Bayram Sökmen hakkında küçük küçük ve çoğu üstü kapalı imalar taşıyan çeşitli haberler çıktı. Bayram Sökmen *Milliyet*'ten Teoman Erel'i ziyarete gitti. *Milliyet* onunla röportaj yaptı. Bayram Sökmen adıyla bağlı olarak *Nokta;* Bıyıklı'nın arabasının uğradığı "kaza"nın çok imalı bir biçimde "bilinçli" olduğunu yazdı.

Sendikal hareketin üst katlarında, genel olarak sendikal alanda MİT'in cirit atması çok "doğal"dır. Ama bunun mafya tipi bir çatışmaya dönüşmesi ve bunun da basına sızması pek "doğal" değildir.

"Sızması" dedik zira çatışmaların, kavgaların, kendisi ne boyutta ki, basına yansıyanı bu kadar oluyor?

Kuşkusuz Bayram Sökmen adı da "sızma" düzeyindedir. Adı çıkması en az sakıncalı olan kişinin adı sızmıştır. Oysa MİT'in cirit atması çerçevesinde kimbilir ne adlar vardır. Bunları, ancak çürümüş burjuvazinin bu çürük devletini devrimde parça parça ederken tam öğrenebileceğiz. Şimdi burada vurgulamak istediğimiz, sendikal görünümde yürüyen bu mafya çatışmasının anlamıdır.

Eceli gelmiş köpek

Burjuvazinin keskinleşen çelişkilerinin kokusu her alandan çıkmaya başladı. Ordu içinde çeşitli olayların olduğu biliniyor. Yukarıda sözünü ettiğimiz sendikal görünümlü olaylar, sendikal alandan ve ANAP'ın içinden önce MİT'in kendi içinde nasıl bir kapışmanın yürüdüğünü gösteriyor. Devletin en "hassas" parçalarından birindeki bu çatışmanın, kendini, burjuvazi için en "hassas" alanlardan biri olan sendikal alandan açığa vurması ise hiç şaşılacak birşey değildir. Burjuvazinin bugün eceli gelmiş köpek misali olduğunu ve bunun acziyle davrandığını gösteriyor.

Sendikal alanda yansıyan böyle çatışmalar ABD'de de çok oluyor. Ancak aynı olaylar ABD ile Türkiye'de, birbirinin tam tersine anlam taşıyor. Çatışmaların sendikal alanda yansıması, birinde burjuvazinin şimdilik bu alana ilişkin fazla bir kaygusunun olmayışı, ötekisinde ise bu alan en kaygu duyduğu alan olduğu için kendi arasında da kozlarını bir türlü paylaşamayışı nedeniyledir. Yani bu olaylara Türkiye'nin bugünkü ortamında Amerikan tipi sendikacılık deyip geçemeyiz. Tipi, biçimi öyle bile olsa Türkiye ortamındaki içeriği farklıdır.

Burjuvazi artık işi hepten yüzsüzlüğe vurdu

Alarko Holding'in yönetim kurulu üyesi Üzeyir Garih şöyle demiş:

> "Türkiye'de mutlaka asgari ücrete zam yapılmalı, bu zam da enflasyonun üzerinde olmalıdır. Aksi takdirde işçinin aşırı fedakârlık yapması gerekir ki bu da sosyal bakımdan çok tehlikelidir." (*Milliyet*, 24 Temmuz 1984)

Bu sözler, sendikal alanın burjuvazi için ne denli "hassas" bir alan olduğunu kendi ağzından dile getiriyor. Burjuvazi "sosyal bakımdan çok tehlikeli" bir durumdadır.

Gelgelelim aynı zamanda öyle bir durumdadır ki, adeta artık battı balık yan gider deyip, işçilerin son dilim ekmeğini de kapmak için herşeyi yapıyor. İşçiler bugün günlük ekmeklerini bulmada güçlük çekiyorlar ama gelecek bu sınıfındır. Burjuvazinin ise artık düşünecek bir geleceği kalmadığından, geleceği düşünmeden gündelik yaşıyor ve işte bu yüzden eceli gelmiş köpek gibi davranıyor. Bunun örnekleri çoktur.

Bir kere, Türkiye'de işçi ücretlerinin düşüklüğünü tartışmadan önce, düşük ücretlerin de ödenmeyişi konusu vardır.

İşverenlerin işçiye milyarlarca lira borcu birikmiştir. Yalnızca, geçenlerde grev yapan Arı fabrikası işçilerinin alacaklarının 360 milyon lira olduğunu *Nokta* dergisi yazdı. Üstelik, işveren borçlanıp borçlanıp, bir şirketi batırıp yeni bir şirketle işçinin karşısına çıkınca, ortada, kapitalist devletin yasalarına, hele ki Türkiye'deki güdük yasalara göre dava açılacak bir taraf kalmıyor.

Sendikal hareket yasalardaki her bir gediği değerlendirir, dava da açar, yasal çerçevede savaşım da verir. Ama bu örnek, işçi sınıfının burjuva yasalara bel bağlayamayacağını, onun tek güvencesinin kendi bilek gücü ve bu güçle bu düzeni, devleti yıkmak olduğunu gösteriyor.

İkincisi, Sosyal Sigortalar Kurumu'na işverenlerin borcu 100 milyar lirayı aşmıştır. Sonra

İŞÇİ MİZAHI

Sömürmüyormuş!

Milliyet — Geliriniz yaklaşık ne kadar?
Narin — Soruya eski güreşçi **Ali Yücel** gibi yandan yandan girmeyin.
Milliyet — Acaba bir işveren ya da bir patron olarak işçilerinizi sömürüyor musunuz?
Narin — Bu fevkalâde çirkin bir ithamdır. Böyle bir sorunun muhatabı da olmak istemem.

Milliyet, 30 Temmuz 1984

ücretlerin aylık ödenmesi işverenler için başlıbaşına aylık bedava kredidir. İşçilerin vergisi ücretten kesiliyor ama işverenler ne işçilerden kestiklerini, ne kendi vergi borçlarını düzgün ödemiyorlar. Vergi borçlarına getirilen "ceza" faizi ise banka kredisinden daha ucuz! Yani bugün herşey, burjuvazinin "gereksinimlerini" karşılamak için ve artık yüzsüzlük boyutunda seferber edilmiştir. Bu da gösteriyor ki suratına tükürmek bu sınıfı fazlaca etkilemez. Suratını dağıtmak gerekiyor.

Burjuvazi zaten herşeyi kendi "gereksinimlerini" karşılamak için artık yüzsüzce seferber etmişken, şimdi de kıdem tazminatı fonu tartışılıyor ve burjuvazinin yüzsüzlüğüne bir katmer daha ekleniyor.

İşçiye tazminat fonu değil işverene ucuz kredi bankası

Yeni bir yasa tasarısına göre, kıdem tazminatı artık devletin "güvencesi"ne alınıyor. 15 yıllığa kadar olan işçiler işten çıkarken tazminatlarını devletten alacaklar. Ama onlar da hemen değil, tazminat 15 yıl biriktikten sonra alabilecekler. Tazminat çıplak ücret üzerinden, yani ek haklar dışarıda tutularak hesaplanacak. 15 yıldan uzun çalışmış işçiler ise tazminatı işverenden alacaklar.

Yıllardır toplanmayan Çalışma Meclisi toplandı ve sanki "çalışma yaşamının" tek sorunu buymuş gibi tek gündem maddeli toplantı yaptı. Toplantıdan ortak bir deklarasyon yayınlandı. İşverenler ve Türk-İş genel bir çerçevede anlaşmaya vardılar.

Acaba, Ankara'daki "kaza", Bayram Sökmen olayı vb. çatışmalarda, taban kabul etmez kaygusuyla yalnızca ve yalnızca bu kayguyla, kıdem tazminatı yasa tasarısına karşı çıkan bazı Türk-İş yöneticilerinin razı etme isteğinin payı var mıydı? Bunu bilemeyiz ama kıdem tazminatı fonu önemli bir konudur.

Kıdem tazminatı konusunda işçi sınıfımız çok uğraş vermiştir. Burjuvazinin bu konuyu "tartışmak" üzere Çalışma Meclisi'ni toplaması, bu konudaki değişiklikler kesinleşmeden, "genel bir anlaşma var" havasını yaymaya, değişikliklerin "tepeden inme" olmadığını(!) göstermeye çabalamasındandır. Ama bu çabalara zahmet etmeleri, yüzsüzlüklerini bir milim azaltmıyor.

Kıdem tazminatı fonuyla, görünüşte işçiler için şöyle ya da böyle bir fon, ama gerçekte ise işverenlere ucuz kredi sağlayacak bir banka kuruluyor. İşçi sınıfının en basit hakları ayaklar altına alınıyor.

İşçinin 15 yıl tazminat alamaması fondaki paranın "işletilmesi" içindir. Bunun sonucunda işten atılan diyelim 4 yıllık bir işçi, işsizlik sigortasının da olmadığı bir ortamda beş kuruşsuz kalacaktır. 15 yıldan fazla çalışmış işçilere ise, tek tek işverenler muhataptır. Yani işverenler sömürüp sömürüp tükettikleri yaşı ileri işçileri *hiç* kıdem tazminatı ödemeden işten atacaklardır. İşin yoksa git dava aç, uğraş...

Devletin "güvencesi", işverenlerin işçi atarken, "benim bu adama şu kadar kıdem tazminatı ödeyecek durumum var mı?" diye düşünmelerini engelleyecek, işten atmaları kolaylaştıracak. Ayrıca işverenlerin fona katkısı ve fonda biriken paranın kullanılması konusunda da devlet "güvencesi", epey esneklikler sağlayacak. Ödemelerin geç yapılması bedava kredi anlamına gelirken yapılmış ödemeler de ucuz kredi olarak kullanılacak, vb.

Tasarı yasalaşınca fonun çıplak ücret üzerinden toplanacağını hiç sanmıyoruz. Bu, süreç içinde "ileri adım atıldı" havasını vermek için bıraktıkları paydır. Şimdi çıplak ücret diyorlar, sonra giydirilmiş ücret diye yasalaştıracaklar.

Gerek tasarının kendisi, gerek sunuluş biçimi, devletle burjuvazinin içiçe, nasıl herşeyi kendi sınıf çıkarlarına göre seferber ettiklerini ve bunu artık yüzsüzlük boyutlarına ulaştırdıklarını gösteriyor.

Vahim sonuçlar yaklaşıyor

Nitekim, burjuvazinin, gözü yalnızca işçi ücretlerini düşürmekte, kıdem tazminatı fonunda, sosyal sigorta primlerinde değil, aynı zamanda sendika fonlarındadır. Öyle ya, grevin, sendikal savaşımın binbir yasak altında olduğu koşullarda sendika kesenekleri, bir yanıyla yeni işçileri sendikalaşmadan uzak tutan bir etken, öte yanıyla, burjuvazinin göz koyacağı bir fon oluşturur.

Ancak burjuvazi sınırsız açgözlülüğüyle sınıf savaşımının yükselmesine öylesine bir yardım ediyor ki, hiç merak etmesin, sendika fonları yerine harcanacak, sendikalaşma tam tersine hızlanacaktır.

Bunu onlar da gördükleri için, sendikaların en basit sendikal çalışma demek olan toplu sözleşme yürütmesini bile, hem de yalnızca yasaklarla değil, aynı zamanda binbir hileyle önlemeye çalışıyorlar. Yeni iş kolları yönetmeliği çıktı ve çok geniş bir çevrede "hayal mahsulü" olarak nitelendi. Veriler düpedüz çarpıtılmış. Kimi sendikalar üye kaybetmiş görünüyor, kimisi barajın altında kalmış gösteriliyor. Kimisi şubat-temmuz arasındaki sürede mahkemeye başvurup, barajı aştıklarını belgeledikleri halde yine barajın altına düşürülmüşler.

Devlet zaten çıkardığı iş yasalarıyla kendi sınıf konumunu daha çıplak sergilemişti. Ama şimdi savunduğu sınıf çıkarları uğruna, hile, hurda ve her türlü aracı, yöntemi uygulayarak öylesine çıplak bir taraf oldu ki işler kimilerine göre "tehlikeli" boyutlara vardı.

Kamu kesiminde çalışan 600.000 işçinin toplu sözleşmesini imzalamak üzere 8 kişilik bir koordinasyon kurulu kuruldu. Başbakanlığa bağlı kurula Kamu İşverenleri Sendikası'ndan, Enerji ve Çimento İşverenleri sendikalarından da temsilciler alındı. Bunun üzerine Yol-İş Sendikası başkanı Bayram Meral şöyle diyor:

> "Kamu İşverenleri Sendikası ve bu tür sendikalarla işbirliği içinde çalışmayı öngören Toplu İş Sözleşmesi Koordinasyon Kurulu, siyasal iktidarın işçilere yöneltiği ve vahim sonuçlara yol açabilecek son derece tehlikeli girişimlerdir." *(Milliyet*, 28 Temmuz 1984)

Burjuvazi böyle "tehlikeli" girişimleriyle, genel olarak sınıf savaşını, özel olarak sendikal savaşı öyle güzel suluyor ki yakında "vahim sonuçlar" çiçek gibi açılacak!

Otuzbeş saatlik çalışma haftası grevleri, 35 saatin gülen güneşi şimdilik bulutların ardında kaldı. Ama güneş balçıkla sıvanamayacağı gibi hep bulutların ardında da saklanamaz. Bu kavga bir süre sonra yeniden gündeme gelecek ve mutlaka başarıya ulaşacaktır.

Artık tetik çekildi

İş saatlerini kısaltma savaşı artık durdurulamaz

Ancak, sonuçları ne olursa olsun, bu kavga ile artık tetik çekildi. İş saatlerinin kısaltılması konusu somut eylemle bilince çıktı. İlk mermi hedefe ulaşmamış da olsa, ateş başladı. 35 saatlik iş haftası grevleri tarihsel önem taşıyor. Burjuvazi nesnel eğilimleri geriye çekmek, geriden işletmek için çabalarken işçi sınıfına düşen nesnel eğilimlerin bilincinde olmak, önünde yürümek ve sınıf savaşını yükselterek tarihin ileri hareketinin başını çekmektir.

Otuzbeş saatlik çalışma haftası grevleri, hedefine ulaşmadan son buldu. 35 saatin gülen güneşi şimdilik bulutların ardında kaldı. Ama güneş balçıkla sıvanamayacağı gibi hep bulutların ardında da saklanamaz. Bu kavga bir süre sonra yeniden gündeme gelecek ve mutlaka başarıya ulaşacaktır.

Grevler, 38.5 saat anlaşmasıyla son buldu. Anlaşmaya göre, 38.5 saatlik çalışma nisan 1985'de başlayacak ve temmuz 1986'dan önce değiştirilemeyecek. Bunun yanısıra fazla mesai genelde, haftada 10, ayda 20 saati geçemeyecek. Ücret zamları bu yıl için %3.3, 1985'de ise %3.9. Sendika tabanının %30'u aşkın bir bölümü anlaşmaya red oyu kullandı. Gerçekten de bu anlaşma olumlu yanlar taşımakla birlikte kuşkusuz alınabileceğin çok azıdır.

Ancak, sonuçları ne olursa olsun, bu kavga ile artık tetik çekildi. İş saatlerinin kısaltılması konusu somut eylemle bilince çıktı. İlk mermi hedefe ulaşmamış da olsa, ateş başladı. 35 saatlik iş haftası grevleri tarihsel önem taşıyor.

İş saatlerinin kısalması gerçekte nesnel bir eğilimdir. Teknolojinin gelişmesi emek verimliliğini ve yoğunluğunu öylesine arttırıyor ki, bu iş saatlerinin kısalma gerekliliğini ve olanağını da beraberinde getiriyor. Burjuvazinin yaptığı, bu nesnel eğilimi olabildiğince geriden işletmeye çalışmaktır. Bu onun gericiliğinin bir göstergesidir.

Dünyada koca bir bilimsel teknolojik devrim yaşanmıştır. Bunun sonucunda örneğin Almanya'da aynı değerde üretim için gereken emek zamanı 1960'dan 1984'e kadar yaklaşık %60 kısalmıştır. Oysa iş saatlerindeki kısalma bir arpa boyu kadardır.

1964'den 1982'ye kadar yapım endüstrisinde ortalama çalışma saatleri ABD'de %4, Japonya'da %11, Almanya, Fransa ve İngiltere'de %15, İsveç'te ise %21 kadar kısalmıştır. Bilimsel teknolojik devrimin açtığı olanaklar yanında, en yüksek yüzdeye sahip olan İsveç'inki bile hiç kalır. Kapitalizmde, işçiden yana yararlı yan sonuçları olan nesnel eğilimleri bile gereğince yaşama geçirmek için sınıf savaşımını yükseltmek, savaşıp kazanmak gereklidir.

Avrupa burjuvazisi, teknolojinin gelişmesiyle, iş saatlerinin kısaltılması isteminin gündeme geleceğini uzun bir süredir görmektedir. Çeşitli ortak toplantılarda bu uzun bir süredir konu olmaktadır. Ancak sorun doymak bilmez sömürü hırsı yanısıra, aynı zamanda bir rekabet sorunu olarak ortaya çıkmaktadır.

Bir ülkede kısalıp da bir başka ülkede kısalmazsa, iş saatlerinin "haksız rekabet" yaratacağı öne sürülmektedir. Nitekim Fransa'da "sosyalist" hükümet bir jest yapıp, iş saatlerini kademeli olarak azaltmaya söz vermişti. "Kademeler" 39 saatte takıldı kaldı. Fransa'nın eski başbakanı Mauroy'a bunun nedeni sorulduğunda, sorun Avrupa çapında ele alınmazsa bu işin yürümeyeceği yolunda bir yanıt alındı.

Gerçekte de bu Avrupa burjuvazisinin genel yanaşımıdır. Popüler olmayan, burjuvazinin daha çok kendi sınıfı için çıkardığı gazetelerde çıkan yazılarda hep sorun ülkeler arası karşılaştırmalarla ele alınıyor, ölçülüp biçiliyor. *Financial Times*, bir yazıda toplam yıllık çalışma saatlerini karşılaştırıyor: Almanya 1773, İngiltere 1833, ABD 1904, Japonya 2101. Bundan sonra, evet, Almanya'nın saatleri düşükmüş ama Almanya'da bir işçinin bir saatteki verimliliği bizden daha yüksektir, diyor. Japonya ve ABD'nin durumu ise Avrupa'da burjuvazinin iş saatlerin kısalmasını epey ertelemeye çalışacağını gösteriyor.

Burjuvazi nesnel eğilimleri geriye çekmek, geriden işletmek için çabalarken işçi sınıfına düşen nesnel eğilimlerin bilincinde olmak, önünde yürümek ve sınıf savaşını yükselterek tarihin ileri hareketinin başını çekmektir.

Taarruz, bizim komünist disiplinimizi, komünist yaratıcılığımızı geliştiriyor.

Yoldaşlar taarruz zamanı yaklaşıyor

Yoldaşlar,
Geleneksel taarruzlarımızdan sekizincisi de yaklaştı. 10 Eylül'de başlayacak olan taarruzumuza hazırlanmak üzere tüm yoldaşlar HTİB'de bir toplantı yaptık.
Toplantıda yeni yoldaşlar eski yoldaşlardan deneylerini dinlediler. Öneriler yapıldı. Tüm örgüt olarak, kollektif ne gibi işler yapabiliriz diye düşündük ve önümüze hedef olarak iş arayıp bulmayı koyduk. Bir de derneğimizde "iş bulma kurumu" oluşturduk. İşlerin bu kurumda merkezileşmesini sağlıyoruz. Böylece işi olmayan yoldaşlara bu kurum iş bulmada yardımcı olacak.
Yoldaşlar, bildiğimiz gibi, kapitalizmi yok etme savaşında partimizin maddi olarak da güçlü olması gerek. Partimizin güçlü olması için canla başla savaşmalıyız. Taarruzun hem partimize, hem kendimize çok çeşitli yararları vardır. Taarruz, partimize yalnızca çalışmaları yürütmek için gerekli mali kaynak değil, demokrasi savaşını devrimci zafere götürmek, güzel yarınları kurmak için kalıcı sağlam komünist kadrolar da sağlıyor. İdeolojik, maddi ve örgütsel açıdan kadroların düzeyini yükseltiyor ve partimizi sallantılı unsurlardan temizliyor. Taarruz, bizim komünist disiplinimizi, komünist yaratıcılığımızı, özverimizi geliştiriyor. Biz de bireyci, çıkarcı yanlarımızdan arınıyoruz.
Yoldaşlar, ben taarruza ilk kez katılacağım için şimdiden çok heyecanlıyım. Taarruza hazırlık olarak şimdiden temizlik işlerinde çalışıyorum ve ek iş olarak da örgü işleri yapıp satmayı düşünüyorum.
Yaz taarruzu gönüllü ve bilinçli bir özveri okuludur. Bu okula çok sayıda yeni sempatizan katmalıyız.
Yaşasın geleneksel yaz taarruzumuz!

Sevinç Başer, Hamburg

GENÇLİK

Öğrenci gençlikteki kıpırdanış şimdilik küçüktür ama değişikliğin önemli bir göstergesidir

Kıpırdanış başlıyor

Evet, bugün öğrenci gençlik çok geri bir noktadan başlayarak bazı hakları elde etme zorunluluğuyla karşı karşıyadır. Ne var ki en basit haklarda bile karşısına finans-kapitalin baskı yasalarının çıkması, onun yine hızlı bir biçimde devrim savaşına çekilmesine neden olacaktır.

Değerli yoldaşlar,
Tüm üniversite gençliğinin ana sorunu olarak son üç yıldır varlığını sürdüren yüksek öğrenim yasası, üniversiteleri yeniden şekillendirmek amacıyla çıkarılmıştı. Bu şekillendirme çabası tüm üniversite çevresinde siyasal bir tepkiyi de ortaya çıkardı. Beklediğimiz gibi, öğrenci gençlikte kıpırdanmalar başladı.
Belki bunlar şu gün için incir çekirdeğini doldurmayan hareketlenmeler olarak değerlendirilebilir, ama bir kesimin psikolojisindeki değişmeler anlamında gerçekten önemli göstergelerdir.
Artık, "birşeyler yapmak gerekli" konuşmaları yerini ufak ufak tepkilere bırakıyor. Bireysel düzeyde de kalsa, gerek üniversite yasalarına ve bunların uygulamalarına, gerekse kendilerini makinalaştıran eğitime karşı tepkiler çoğalıyor. Ayrıca güzel olan, yeni öğrencilerin, yani faşizm geldiğinde henüz lisede okuyan, 12 Eylül öncesi devrimci hareketi yaşamamış öğrencilerin çoğunluğundan böyle tepkilerin gelmesidir.
Bir öğretim döneminin bitimine denk gelen şu günlerde, öğrencilerin eskisi gibi çalışmadığı, tüm uygulamalara karşın son iki yıllık başarının çok düştüğü üzerine genel bir yakınma var. Evet gerçekten doğru söylüyorlar, çünkü akademik alandaki baskı yasaları, ancak iki yıl etkili olabildi. Her türlü hakları elinden alınmış, susturulmuş, gelecek güvenceleri olmayan, kısacası içinde bulundukları eğitim kurumlarına gitgide daha çok yabancılaşan öğrenciler artık yeter diyorlar ve tüm yapılanlara cevap vermeye hazırlanıyorlar.

Biz bu yazımızda, yüksek öğrenim yasasının getirdiği değişikliklere ve bunların nedenlerine inmeyeceğiz. Bunu ileriki yazılarımızda yapmaya çalışacağız. Burada kısaca kapitalist ülkelerde ve Türkiye'de üniversitelerin konumuna değinmek istiyoruz.
Üniversiteler varoldukları toplumların çelişkilerini, iç yapısını ve durumunu yansıtırlar. Özellikle kapitalizmin gelişmesi ile birlikte üniversiteler üretim sürecinde bire bir oynamaya başlayarak kimi zaman üretimi arttırmaya, kimi zaman bilimsel araştırmaya yönelik işlevler üstlenmiştir. Gelişmiş kapitalist ülkelerde burjuva demokrasisinin gelişimiyle aynı sıralarda üniversite kurumunda da göreceli bir özerkleşme, yine göreceli bir bilimsel araştırma özgürlüğü oluşmuştur. Gereksinimi duyulan bilgi birikimini üretebilmek için sistem, özerk üniversite kavramını ortaya çıkarmıştır. Yani, "özerk" üniversiteler kapitalizmin gereksinimlerini karşılamada bir araç olarak doğmuştur.
Türkiye gibi ülkelerde de bu gereksinim vardır ama burjuvazi karşılamada güçlük içindedir. Burjuvazi, bilimsel ve teknolojik araştırma yapılsın, teknoloji ithalini, dolayısıyla döviz sorununu azaltsın ister. Ama üniversiteler öyle bir toplumsal ortam içinde yer alıyor ki, bilimsel araştırma için koşulları burjuvazi sağlayamıyor. Özerk üniversiteden korkuyor. Bu nedenle üniversiteler egemen güçler tarafından değişen ölçülerde ama yakın denetim altında tutulmak istenmiş, bu denetim ise üniversitelerdeki öğrenciler, öğretim üyeleri arasında arayışlara yol açmıştır.
Burjuvazi teknolojik bilgi birikimini arttırmak istiyor. Ama Türkiye'de nasıl burjuva demokrasisi bile yaşayamıyorsa, aynı çerçevede olan "özerk üniversite" de yaşayamıyor.
En basit demokratik hak istemleri üniversiteliyi daha başından düzen karşıtı olma durumuna getirmiştir. Öğrenci gençler salt bu istemleri nedeniyle bile ağır baskılarla yüzyüze kalmışlardır. Sınıf savaşının büyümesi, üniversite hareketine hızla devrimci demokratik bir nitelik kazandırmıştır. Türkiye devrim hareketinin ortaya koyduğu alternatifler ile üniversitelerde oluşan istemler çakışmış ve üniversite gençliğimiz eylemci yapısıyla sınıf savaşının içinde yeralmıştır.
Şimdi de hem genel olarak sınıf savaşının, hem de öğrenci gençliğin tepkisinin yükseleceği belirtileri her alanda güçleniyor.
Evet, bugün öğrenci gençlik çok geri bir noktadan başlayarak bazı hakları elde etme zorunluluğuyla karşı karşıyadır. Ne var ki en basit haklarda bile karşısına finans-kapitalin baskı yasalarının çıkması, onun yine hızlı bir biçimde devrim savaşına çekilmesine neden olacaktır.

Utku IMG, Ankara

Burjuvaziye alanı boş bırakmayalım

"Yeni" kılıf altında eski mitler

Yoldaşlar,
Sizlere bugünlerde gündemde tutulmaya çalışılan bir konudan söz etmek istiyoruz. Sosyal demokrasi.
Son aylarda birden artan bir oranda bu konuyla ilgili kitaplar, gazetelerde yazılar çoğalmaya başladı. Her gün, sosyal demokrasinin kökenleri, sosyal demokrasinin Türkiye'de uygulanabilirliği, vb. adları altında kitaplar yayınlanıyor, gazetelerde "acaba sosyal demokrasi bir alternatif olabilir mi", "gerçek sosyal demokrasi nedir" gibi başlıklarla makaleler yazılıyor.
Burjuvazi, köşeye sıkıştığı her dönemde yığınları oyalayacak "yeni" mitler yaratmaya çalışır. Kimi zaman "yeni bir liderin kişiliğinde, kimi zaman daha önce denenmiş bir olguyu "yeni" kılıf altında gizleyerek mitler oluşturur. Bugün de böyle oluyor. CHP deneyimini yaşamış olan halka, bu kez "yeni" sosyal demokrat paketler sunuluyor. Yine de bu "yeni" paketlerin doğuracağı tehlikeleri, "halkımız bunların peşinden gitmez, bunlar denendi, görüldü" umursamazlığıyla bir kenara bırakmak, gerçekte, alanı onlara bırakmak anlamına gelir.
Bugünkü koşullar altında, örneğin, demokrasiyi bir parti kurultayının yapılabilmesiyle eş tutabilen kafaların çarpıklığını sergilemek gereklidir. SODEP kurultayının yapıldığı şu günlerde "şimdi yeni demokrasimizi bu Anayasa düzeni içinde kurmak, geliştirmek zorundayız" beyanatını vererek, gerçek yüzünü açığa vuran İnönü arkasındaki bir avuç "demokrasi savunucusuyla" gerçekte neye hizmet ettiğini göstermektedir.

Direniş, Ankara

İŞÇİNİN SESİ

ÇEK-AL

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!

Karkerên hemû welatan yekbın!

Günün görevi: Kıran kırana demokrasi savaşı!

Yıl:11, Sayı:264, 6 Ağustos 1984

SAVAŞ ÜZERİNE

Ayla Antepli

Bu yazı, İran-Irak savaşının özünü, nasıl olup da yıllardır kilitlenip kaldığını daha iyi anlamak için yapılan çalışmanın parçasıdır. Ama yalnızca İran-Irak savaşını değil, genel olarak savaşı, özel olarak yerel savaşları daha iyi anlamaya yardımcı olacak bilgiler taşıyor.

— I —

İran-Irak savaşının Marksist bir açıklaması neden yapılmadı?

İran ile Irak arasında 4 yıldır süren savaş, başından beri taşıdığı bir özellik olan uzun durgunluk tıkanıklık, ya da kilitlenme dönemlerinden birine daha girmiş durumdadır.

İlk bakışta bu durgunluk ya da kilitlenme bütünüyle askerseldir: Her iki tarafın da yanlış hesaplamaları, "uygulanamaz hale gelmiş stratejisi" vb.

Ancak kilitlenmenin kökü gerçekte bundan çok daha derinlere gitmektedir. Yalnızca birbirine girerek kilitlenmiş iki ordu değil, aynı zamanda stratejileri tıkanmış olduğu halde ordularını cephede tutan iki devlet söz konusudur.

Bir kopukluklar zinciri

Bundan önce yayınlanan yazılarımızda, hem İran ile Irak arasında bu savaşın patlamasını, hem de bu denli uzun süren kilitlenmeyi açıklamak için ortaya atılan çeşitli "açıklamalar"a değinmiştik.

Bütün bu açıklamaların ortak noktası şudur: Onlar hem savaşın, hem de tıkanıklık ve kilitlenmenin nedenini bu iki devletin doğasının ve siyasetlerinin *dışında* bulmaktadırlar: Ya Humeyni ve Saddam Hüseyin'in kişiliklerinde, dinde ya da salt batı emperyalizminin komplolarında.

Özellikle komünist hareketin, savaşın bilimsel ve Marksist bir açıklamasını yapmakta yetersiz ve isteksiz kalışı, bu savaş, onun nedenleri ve izlediği gelişme çizgisi ile onu sürdüren iki devletin doğaları ve siyasetleri arasındaki bağı kabullenme konusunda özel gönülsüzlüğünü yansıtmaktadır.

Öte yandan bu tutum, uluslararası ilişkiler ve savaşın doğası sorununa ilişkin olarak *genel teorik* bir karışıklığını da yansıtmaktadır. Örneğin, büyük emperyalist güçler dışında kalan ülkelerin dış siyasetlerini söz konusu devletin karakterinden ve onun iç politikasından ayrı olarak ele almak oldukça alışılmış bir yaklaşımdır.

Böylece faşist bir devlet ilerici, barışsever ve anti-emperyalist olabilmektedir!

Bu yaklaşım, bağımlı, "üçüncü dünya" ülkelerinin ya da "gelişmekte olan" ülkelerin emperyalizme karşı birlik olmaları gerektiğini, eğer birlik değillerse bunun ya bir yanlış ya da bir çarpıklık, onlara emperyalizm tarafından dayatılan birşey olduğunu düşünmenin hem bir parçası, hem de bir ürünüdür. Emperyalizme karşı birlik olmamak, onların "doğal" ya da "temel" çıkarlarına aykırı düşen birşey olarak düşünülmektedir.

Eğer herhangi bir "üçüncü dünya" ülkesi, "gelişmekte olan" bir başka ülkeyle savaşa girişirse, bu kesinlikle "emperyalizme yarayan" fahiş bir "hata" olmaktadır.

"Üçüncü dünya"daki yerel savaşlara bu tür bir yaklaşım, emperyalizme büyüyen kapitalizm altında savaşın kaçınılmaz olduğunu yadsıyan düşüncenin "mantıksal" uzantısıdır.

Yerel savaşlara bu yaklaşım, ayrıca daha temel bir çarpıtmanın, "üçüncü dünya" ülkelerinde kapitalizmin gelişmesini ya bütünüyle yadsıyan, ya da eğer kapitalizmin geliştiğini yadsımıyorsa onun klasik gelişme yasalarının artık yürürlükte olmadığını ileri süren bir çarpıtmanın ürünüdürler. Kapitalizm, burjuvazi ile proletarya arasındaki sınıf savaşımını "artık" geliştirmemekte, ön plana çıkarmamakta, devrimci durumlar yaratmamakta, emperyalizmi ve savaşı doğurmamaktadır.

Bu tanımlamalara bir "fikir" daha eklenirse zincir bütünlenmektedir: Teori artık şeyler, olgular, olaylar arasındaki iç bağları, ilişkileri bulma ve açıklama amacına yönelik değildir. Tersine o, şeyler arasında gizli bağsızlıkları, kopuklukları, ilişkisizlikleri "bulma" ve "açıklama" amacına yöneltilmiştir!

Bu yazıda savaş konusuna, özellikle de sınırlı yerel savaş konusuna, yerel savaşlarla genel dünya savaşı arasındaki bağa bir göz atacağız. Bunu yaparken Ortadoğu'daki savaşa özel dikkat göstereceğiz. Konu dünyanın tam da bu yöresinde ve ivedi olmaktadır. Burada yerel bir savaşın genel bir savaşa dönüşme tehlikesi en büyüktür.

Konuya savaşın klasik, bilimsel çözümlemesinin en temel noktalarını yeniden ele alarak gireceğiz. Bu yalnızca bizim İran ve Irak arasındaki savaşı anlamamıza yardımcı olmayacak, aynı zamanda sınıf savaşımı, devlet, kapitalizm, emperyalizm ve günümüzde savaş arasındaki ilişki ve bağları, teorinin görevinin hâlâ bunları ortaya çıkarmak olduğunu gösterecektir. Ayrıca bu, kopukluklar zincirinin halkalarını birarada tutan zamkı da ortaya çıkaracaktır: Sınıf svaşımından, devrimden, Marksist ilkelerden ve çözümleme yöntemlerinden yüz çevirme.

Yazımızın ikinci bölümünde "sınırlı" ve "yerel" savaşlar sorununa eğileceğiz. "Sınırlı" savaş sorununu daha çok genel planda ele alacağız, dikkati asıl "yerel" savaşa toplayacağız.

Bu, bugün, dünyada, komünist hareket de içinde olmak üzere geniş biçimde tartışılan bir sorundur. Bu şaşırtıcı değildir. Çünkü şu anda dünya ülkelerinin yaklaşık dörtte birini içine alan, bu tür en az 40 savaş sürmektedir. Ayrıca bütün bu savaşların "üçüncü dünya"da, ya da "güney" ülkelerinde yer alıyor olması da şaşırtıcı değildir. Bunlara gösterilen ilginin ana nedeni, bu savaşların "yerel", "sınırlı" *kalmaması* tehlikesinden kaynaklanmaktadır. Özellikle İran-Irak savaşı kendi yerel çerçevesini aşma tehlikesini getirmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden bu yana, yani kırk yılı aşkın bir süredir, savaş, kendisini topluma iki biçimde tanıttı:

Birincisi Sovyetler Birliği ile Batı, öncelikle de ABD arasında bir nükleer savaş tehlikesidir. Bu, pratikte, şimdi karşılıklı yoketme araçlarına "ulaşan", dünyanın da ötesinde uzaya sıçrayan eşi görülmemiş bir silahlanma yarışı biçimini aldı.

İkinci biçim gerçekte son kırk yıldır büyük ölçekte yaklaşık 150 örneğini gördüğümüz yerel savaşlardır. Çok açıktır ki savaşın bu ikinci biçiminin birinciye dönüşme tehlikesi insanlığı yakından ilgilendiren bir konudur.

Yerel savaşlar, özellikle komünist hareket içinde çarpıtma konusu oldukları için de büyük önem taşımaktadırlar.

Son bir noktayı daha belirtelim: Özellikle burjuva, kapitalist devletler arasındaki yerel savaşlar sorununa eğileceğiz. Çünkü işlerin çetrefilleşmeye başladığı yer burasıdır. Yerel bir devrimin yerel bir devrimci savaşa (Vietnam, Angola, Nikaragua, El Salvador örneklerinde görüldüğü gibi) dönüşmesi söz konusu olduğunda, sorun çok daha açıktır.

— II —

Savaş nedir?

Marks, Engels ve Lenin'in kabul ettiği ve geliştirdiği klasik savaş tanımı, ilk olarak Alman generali Clausewitz'in *Savaş Üstüne* adlı kitabında yapıldı. 1832'de yayınlanan kitaptaki tanımın üç temel unsuru vardır:

1. En basit anlatımıyla savaş, bir şiddet eylemi, bir güç denemesidir.

> "(Her iki taraf — *İ.S.*) fiziksel güç kullanarak, öteki tarafı kendi iradesine boyun eğmeye zorlar. Her iki taraf düşmanını ezerek, daha fazla direnç gösteremez duruma getirir.
>
> "Bu nedenle savaş, karşı tarafı irademiz altına alma amacı taşıyan bir şiddet eylemidir." (Clausewitz, *Savaş Üstüne*, Penguin Yayınları, İng. basım, 1968, s.101)

2. Açıktır ki bu şiddet, bir tarafın öteki tarafı kendi iradesine bağımlı kılma amacına ulaşmak için kullanılan bir araçtır. Devletlerin kullandığı, devletlerarası ilişkilerde kullanılan bir araç olduğu için de savaş, *siyasal bir eylemdir, siyasal bir araçtır.*

3. Savaş, siyasal bir organın (devlet) siyasal amaçlar için kullandığı bir araç olduğundan, "siyasetin başka araçlarla devamıdır."

"Savaş siyasetin başka araçlarla devamıdır." Savaşın bu klasik tanımına ilişkin olarak şu noktalara dikkat çekmekte yarar vardır:

a. Savaş devletler arasında bir ilişki, bir rekabet biçimi, devletler arası ilişkilerde "en üst yargı biçimi" olduğundan, devletler, devletler arası rekabet varoldukça savaş da en azından potansiyel olarak varolmaya devam edecektir. "Devlet siyaseti, içinde savaşın geliştiği döl yatağıdır." (Clausewitz, *agy*, s.203)

b. Savaş, siyasal bir ilişki olduğundan, savaşı siyasal ilişkiden, devletten kopuk olarak düşünen her görüş, savaşı

"nesnesi olmayan, anlamsız birşey" olarak görüyordur. (Clausewitz, *agy*, s.402)

c. Savaş siyasete bağımlı olduğundan, "karakterini doğal olarak siyasetten alır. Eğer siyaset büyük ve güçlüyse, savaş da öyle olacaktır..." *(agy*, s.403) Aynı şekilde eğer siyaset düzeysiz, zayıf, korkak, kararsız, iflas etmiş ya da bağımlıysa, savaş da öyle olacaktır.

Savaş ve devlet

Yukarıda söylenenler savaşla soyut düzeyde ilgilidir. Hiçbir özgül toplumsal ekonomik biçimlenme, özgül bir devlet tipi, ya da özgül bir siyaset hareket noktası olarak alınmıyor.

Marksist savaş anlayışı, Clausewitz'in soyut "siyaset" sözcüğüne, somut bir sosyo-ekonomik içerik kazandırma sorunudur. Burada da üç unsur vardır:

1. İlk ve en temel olanı, Marksist devlet tanımıdır. Devletin sınıf çelişkilerinin bir ürünü olarak tanımlanmasıdır. Devlet, sömüren sınıfın, sömürülen sınıfı *yönetmesinin*, "ezilen sınıfı sömürmesinin ve ona boyun eğdirmesinin bir aracı"dır. Devlet *"üretimin dışsal koşullarını sürdürmek için* herhangi bir sömürücü sınıfın örgütüdür." (Engels) (abç)

Böylece devlet öteki devletlerle ilişkisinde savaş aracını daha seyrek kullanırken, ülkenin kendi sınırları içinde ezilen ve sömürülen sınıflara karşı bu aracı çok daha sık kullanır.

Devletin içeride yürüttüğü sınıf savaşıyla, dışarıda yürüttüğü savaş arasındaki yakın bağ ve karşılıklı bağımlılık, *her iki tip savaşın da araçlarının bir ve aynı olduğunu* düşünürsek çok daha açık olur.

Devlet erkinin temel baskı aygıtları ordu ve polistir. Bunlar içerideki sınıf savaşının da, dış savaşın da temel araçlarıdır. Bu yüzden "silahlı taburlarını" nereye yerleştireceğine karar verirken devlet bir yandan iç cepheyi, öte yandan da dış cepheyi dikkate almak durumundadır. Örneğin bir ülkedeki sınıf savaşı ayaklanma aşamasına ulaşmışsa, devlet silahlı güçlerinin büyük bir kısmını dışarıda bir savaş için kullanma "özgürlüğü"ne sahip değildir.

2. Dışarıda bir savaş ülke içindeki sınıf savaşıyla ekonomik olarak da bağlıdır.

> "Hiçbir şey, ordu ve donanmadan daha çok ekonomik gereksinimlere bağımlı değildir. Silahlanma, bileşim, örgütlenme ve strateji, herşeyden önce, üretim ve haberleşmede ulaşılan aşamaya bağımlıdır." (Engels, *Anti-Dühring*, İng. basım, s.200)

En yüksek düzeyde gelişmiş endüstri ülkeleri, aynı zamanda en ileri düzeyde gelişmiş, etkili savaş silahlarına sahiptir. Ayrıca silahların ve öteki savaş araçlarının sağlanması, üretim sürecinin sınıf savaşı yüzünden aksamamasına bağlıdır.

Savaşın bu ekonomik boyutu, savaş döneminde ekonomiye doğrudan devlet karışmasının neden arttığını da açıklar.

3. Dışarıdaki savaş içerideki sınıf savaşıyla başka bir açıdan da bağlıdır. Şöyle ki: Ordu da ülkedeki toplumsal ve siyasal durumdan etkilenir. Bu etki, demoralize olmaktan, pasif direnişe ve hatta düşmana tamamiyle teslim olmaya kadar gider. Özellikle ülke içinde sınıf savaşı ayaklanmaya ve iç savaşa doğru gidiyorsa ordu içinde bölünme olur.

Kapitalizm ve savaş

Kapitalizm ve savaş arasındaki ilişkiye gelince, önce şu noktayla başlamak gerekir:

> "Modern devlet, yine, kapitalist üretim biçiminin genel dışsal koşullarını desteklemek üzere burjuva toplumunun hizmetine aldığı bir örgüttür... Biçimi ne olursa olsun modern devlet, zorunlu olarak kapitalist bir makina, kapitalistlerin devleti, toplam ulusal sermayenin ideal vücut buluşudur. Üretim güçlerini ne kadar çok devralırsa, gerçekte o kadar çok ulusal kapitalist olur..." (Engels, *agy*, s.330)

Yukarıda savaşın genel olarak devletler arasında bir ilişki, bir rekabet biçimi olduğunu gördük. Bu ilişki biçimi kapitalizm altında kaçınılmaz olarak daha da öne çıkar. Çünkü kapitalizm "insanlığı, birbirlerini aç canavar gibi yiyen sürülere dönüştüren" bir *rekabet sistemidir.* (Marks-Engels, *Toplu Yapıtlar*, İng. basım, c.3, s.473).

Kapitalizm "milyonların katline götüren" bir rekabet sistemidir. (Marks-Engels, *agy*, c.2, s.440). Burjuva toplumunun özü, "herkesin herkese karşı savaşı, genel kargaşa ve karşılıklı sömürü"dür. (Marks-Engels, *agy*, c.4, s.243)

Kapitalizmin azgın rekabetçiliği sonucu kapitalist devletler arasında savaş "rastlantısal bir olgu değil... Kapitalizmin kaçınılmaz bir aşamasıdır..." (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İng. basım, c.21, s.39)

> "Tek tek işletmeler arasındaki rekabet, ya kendilerinin yıkılmasına ya da başkalarını yıkmaya götürür. Tek tek ülkeler arasındaki rekabet herbirini ya birbirinin gerisinde kalma sorunuyla... ya da öteki ülkeleri yıkarak ve zaptederek kendilerine 'Büyük' Güçler arasında yer açmaya doğru ilerleme sorunuyla yüzyüze getirir." (Lenin, *agy*, c.21, s.358)

Kısacası, eğer devlet zaten savaş tohumlarını, *potansiyelini* taşıyorsa, "herkesin herkese karşı savaşı olan kapitalizm bu potansiyelin gerçekleşmesini hem *gerekli* hem *kaçınılmaz* kılar.

Ulusal savaş

Kapitalist rekabet ve savaşın genel çerçevesi içinde bir de yalnızca belli özgül tarihsel koşullarda *özgül bir olgu* olarak doğan ulusal savaşlar vardır.

"Ulusal devlet", kapitalizme en uygun özel bir devlet biçimi, egemen burjuva sınıfı için "normal siyasal çerçeve"dir. (Engels, *Tarihte Zorun Rolü*, İng. basım, s.30). Ulusal devlet, endüstriyel gelişmenin zorunlu gereksinimleri olan iç pazarı ve iş gücünü bütünleştirir. Ulusçuluk ve yurtseverlik ise işçi sınıfını burjuvaziye bağlayan ideolojik halkayı bağlar.

> "(Ulusal devletler — *İ.S.)* ulusların uyumlu enternasyonal işbirliğinin kurulması için vazgeçilmez gereksinimlerdir. Bunsuz proletarya erki varolamaz. Eğer uluslararası barış sağlanacaksa, önce kaçınılabilir tüm ulusal sürtüşmeler aşılmalıdır, her halk bağımsız ve kendi evinin efendisi olmalıdır." (Engels, *agy*, s.30)

Bu yüzden ulusal kapitalist devletlerin gelişme tarihinde bir dönem vardır ki, *o kısa dönem* için burjuvazinin, proletaryanın ve uluslararası barışın çıkarları üstüste düşer: Bu, burjuvazinin öncülüğünde ulusal devletlerin biçimlenmesi ve pekişmesi dönemidir.

Avrupa'da bu dönem 1789 Fransız devriminden Fransa-Prusya savaşına ve Paris Komünü'nün bastırılmasına kadar (1870-71) sürdü.

Bu dönemin savaşları genel olarak ulusal ve devrimciydi. Devrimciydi, çünkü "ulusal baskıya son vermek ve dağınık feodal devletlerden ulusal kapitalist devletler yaratmak amacıyla" yapılıyordu. (Lenin, *agy*, c.21, s.162-163). Bu savaşlar, ulusal ve devrimci oldukları için halk savaşlarıydı da. Halk savaşları olmalarının bir nedeni de halkın bu savaşlara *yığınsal halk orduları* biçiminde *doğrudan katılmasıydı.*

Amerika Bağımsızlık Savaşı (1786) ve Fransız Devrimi (1789), "savaşın insan malzemesindeki bir değişmenin sonucu olan yeni bir savaşma yöntemi" getirmişti. Bu savaşlar "tüm halkı silahlandıran devrimci bir sistem getirdiler." (Engels, *Anti-Dühring*, s.202-203).

Buradan da görüldüğü gibi, devletin devrimci özellikler taşımasıyla, ona içeride ve dışarıda eşlik eden devrimci siyaset, ordunun devrimci biçimi ve savaşım yöntemleri arasında doğrudan bir bağlantı vardır.

Ulusal devlet konusunda hatırlanması gereken en önemli şey, "en iyisi"nin ("ideal" ya da "klasik" biçiminin) bile *geçici bir olgu* olduğudur. Kendi gelişme mantığı onu karşıtına, yani ulusal-olmayan devlete dönüştürür. Bu üç biçimde olur.

Önce "ulusal" sermayenin çeşitli unsurlarının büyümesi, onun dışarıda pazarlar aramasına ve dışarıya ihraç edilmesine neden olur. Bu anlamda ulusal burjuvazi, öteki ulusların sömürü ve ezilmesinde doğrudan yer alan emperyalist burjuvaziye dönüşür.

İkincisi, kapitalizmin sınıf çelişkilerinin gelişmesi, ulusu aralarında artık hiçbir "ulusal" ortak çıkar olmayan düşman sınıflara böler. Burjuva devlet erki, "giderek daha çok sermayenin emek üstüne ulusal gücü, toplumsal kölelik için örgütlenmiş bir kamu gücü, sınıf despotizminin motoru karakterini alır." (Marks, *Fransa'da Sınıf Savaşı*, İng. basım, s.69)

Üçüncüsü, "burjuvazinin üyeleri arasında varolan rekabet ve çatışmalara rağmen, nasıl bir ülkenin burjuva sınıfı o ülkenin proletaryasına karşı kardeşçe bağlarla birleşiyorsa, aynı şekilde tüm ülkelerin burjuva sınıfı, aralarındaki karşılıklı çatışmalara ve dünya pazarındaki rekabete rağmen tüm ülkelerin proletaryasına karşı kardeşçe bağlarla birleşir." (Marks-Engels, "Polonya Üstüne" *Toplu Yapıtlar*, İng. basım, c.6, s.388).

Böylece 19. yüzyıl Avrupası'nı klasik bir örnek olarak alırsak, kıtadaki öndegelen uluslar bir kez bağımsızlıklarını ve iç birliklerini sağladıktan sonra, ulusal burjuvazi ve ulusal devletler ulusal olmaktan çıktılar. Ulusal savaşlar geçmişte kaldı.

Avrupa'da ulusal savaşlar dönemi, genel olarak 1871'de savaşan Alman ve Fransız burjuvazisi Paris Komünü'nü kana boğmak için birleştiklerinde kesinlikle son buldu. Marks bu konuda şunları yazıyor:

> "Eski toplumun hâlâ yapabileceği en yüksek kahramanca çaba ulusal savaştı, ama şimdi bunun da sınıfların savaşını ertelemek amacı taşıyan ve o sınıf savaşı iç savaşa büyüdüğünde kenara fırlatılan salt bir hükümet şarlatanlığı olduğu kanıtlanıyor. Sınıf erki artık kendini ulusal bir üniforma içinde gizleyemiyor. Ulusal hükümetler proletaryaya karşı birdir." (Marks, *Fransa'da Sınıf Savaşı*, İng. basım, s.96).

Özetlersek, "özgür" ve "bağımsız" gelişmesine bırakıldığında, burjuva ulusal devlet, ulusal karakterini ve ulusal bir savaş yükseltme yeteneğini yitirir. *Bir kez kapitalizm belli bir düzeye ulaştıktan sonra, artık ulusal savaş diye birşey olamaz.*

"Yarım yamalak bir ürün" olarak savaş

Savaş siyasetin başka araçlarla devamıdır derken, bu, sözü edilen siyasetin tutarsız, kararsız, çelişkili olabileceğini dışlamıyor. Nitekim izlenen siyaset böyleyse, yürütülen savaş da böyle olur.

Clausewitz'e göre, devletin varoluşu çıkar farklılıklarının, farklı güçlerin vb. olduğu koşullardaysa, bunlar arasındaki çelişkiler de bir kafa karışıklığı, amaç bulanıklığı ve tutarsızlık labirenti oluşturur.

> "Bu tutarsızlık, taraflardan birinde ya da ötekinde olabilir. Ya da her iki tarafta da olabilir ve bu savaşın, olması gerekenden oldukça farklı birşeye... yarım yamalak bir ürüne, düzgün bir iç uyumu olmayan birşeye dönüşmesine neden olur." (Clausewitz, *agy*, s.368-369).

Clausewitz'in yine soyut olarak sıraladığı "çıkar çatışması" gibi kavramların yerine, Marksist devlet anlayışı sınıf çelişkilerini, sınıf savaşını sergiler. Bu savaşım, tam da ulusal devlet ayakları üzerine dikildiği ve sermaye gözünü dışa çevirmeye başladığı zaman öne çıkar.

"Ulus" kendi içinde savaşan sınıflara bölünmüştür. Devlet artık "ulusal kapitalist", "sınıf despotluğu makinası", ordu ise daha da çok bu despotluğun aracı olmuştur.

Devleti savaşa süren iki ana güdü vardır: Birincisi, öteki "ulusal kapitalistlerle" rekabet, dış emperyalist yayılma için üsler kurma gereksinimi. İkincisi, içeride iç savaşı önleme, devlet otoritesini pekiştirme ve halkın kafasını "resmi yurtseverlik"le yönlendirme gereksinimi. "Her iki taraf da gönüllü olarak katılan devrimci delikanlıların birbirlerini yemesine" (Marks-Engels,*agy*, c.10, s.394) göz yumarak "fazla bollaşmış yurtseverlik" için bir delik açmış olur.

Burjuva devletinin savaştan korkmasını ve çekilmesini getiren *iki tam ters güdü* vardır. Marks'ın da, Clausewitz'in de "bir ulusu sınava sokar" dedikleri savaştan ürküten birinci güdü, içeride devrim tehlikesinden korkudur. Savaş halk arasında tutmazsa ya da daha kötüsü yenilgiye giderse, bu "tehlike" gerçekleşir. İkincisi, tüm burjuva devletlerini bütün ülkelerin işçilerine karşı birleştiren "kardeşçe bağlar". Bu nedenle "düşman" ülkede olacak bir sarsıntı ya da devrimden bile korku duyulur.

Birbirine ters bu iki gurup güdü, hem siyaseti, hem de onun uzantısı olan savaşı kararsız ve titrek kılar. Bu *kararsızlık*, 19. yüzyılın ikinci yarısından beri burjuva devletler arasındaki savaşlarda temel bir özellik olmuştur.

Bakın Marks ve Engels, o zamanlardaki savaşları nasıl anlatıyorlar:

> "Alman tarzında bir dizi sürekli ihanetler" olan, 'gösteriş' diye yürütülen bir savaş." (Marks-Engels, *agy*, c.10, s.394).
>
> "..Küçük bir özel savaş... Avusturya'yla aile içi kurşun atışması...olağanüstü akıllı bir dikkat kayırması... yığını kana bulamanın ucuz fiyatına popülerlik...) (Marks-Engels, *agy*, c.16, s.128).

Marks ve Engels, özellikle, Fransa ve Britanya ile Rusya arasında olan Kırım Savaşı'nın kararsızlığını sergilediler.

> "Orada onlar, Fransa, İngiltere ve Rusya fiilen savaşa giriyorlar. Savaşlarını altı ay sürdürüyorlar ve yanlışlıkla ya da çok sallapati bir ölçüde olanların dışında, daha birbirlerine darbe vurmadılar.
>
> "Gerçek şu ki, tutucu Avrupa, ... iktidarsızlığını bir kez daha sergiliyor." (Marks-Engels, *agy*, c.13, s.337-338).

Kırım Savaşı "dev bir yanlışlar komedisi", "uyduruk bir savaş"dı ama yine de milyondan çok insan öldü. (Engels, *Tarihte Zorun Rolü*, İng. basım, s.37-38).

Bir örnek daha verecek olursak, Marks, Louis Bonaparte yönetiminde Fransa'nın yürüttüğü savaşları şöyle anlatıyor:

> "Savaş, onun tahtı elinde tutma koşuludur ama, o eninde sonunda Bonaparte'ın sahte kopyesi olduğundan, yürüttüğü savaşlar her zaman, uydurma gerekçelere dayalı kan ve hazine lüksü olan ve yarar açısından yönettiği insanlara hiçbir meyve vermeyen kısır savaşlar olmak durumundadır." (Marks-Engels, *agy*, c.16, s443.).

Kısacası, ömrünü tüketmiş, iflas etmiş burjuva devleti, toplumda zıt sınıfların varlığı nedeniyle artık ancak kararsız, titrek ve iflas etmiş savaşlar yürütebilir. Bunlar yarım yamalak savaşlardır, çünkü "ulusal" devletin yalnızca bir yarısı olan burjuvazi tarafından bir başka "ulusal" devletin öteki yarısı olan işçi sınıfına ve halka karşı yöneltilir.

Kırım Savaşı'nda Marks ve Engels tarafından gözlendiği gibi, bu iflas etmiş savaş türünün de ancak iflas etmiş sonuçları, "yarım yamalak" sonuçları olur. Birinci Dünya Savaşı'nın hemen

tümü boyunca süren uzun sürüncemeli çıkmazın da, İran-Irak Savaşı'ndaki sürüncemeli çıkmazın da sırrı buradadır. Bu nedenledir ki iki savaş sık sık karşılaştırılıyorlar.

— III —

Sınırlı yerel savaşlar

Daha Reagan yönetimi "sınırlı nükleer savaş"ın olabilirliğini ve hatta elverişliliğini(!) kanıtlamaya kalkışmazdan da önce, savaşı iki farklı kategoriye ayıran eğilim doğmuştu: "Sınırlı", "yerel" savaş ve "topyekün" nükleer savaş ya da dünya savaşı.

Böyle bir ayırım teorik olarak yanlış ve pratik olarak tehlikelidir. Bu, Marks'ın çok önceden işaret ettiği bir olguyu, "yerel" ya da "sınırlı" bir savaşı "saptanmış sınırların" dışına iten, onu "büyük" savaşa dönüştüren "durdurulamaz diyalektiği" gözlerden gizliyor. (Marks-Engels, *agy*, c.14, s.289). Öyle bir görünüm yaratıyor ki sanki yerel ya da sınırlı savaşlar, "güvenilir", "rahatça yönlendirilebilir" savaşlardır!

"Yerel" savaşlar böyle olmadığı gibi, teorik olarak bakıldığında her savaşta sınırlamalar vardır. Bu açıdan savaşın üç tür sınırlamasını ayırdedebiliriz:

— Doğası gereği savaşın yapısında varolan sınırlamalar.

— Özel bir siyaset olarak sınırlı savaş siyaseti.

—"Yerel" savaş.

Savaşın doğası gereği taşıdığı sınırlılıklar nedir?

Savaş, siyasetin başka araçlarla devamı olduğuna göre, bu tanım gereği iki tür sınırlama olabilir. Biri araçlardan, öteki siyasetten kaynaklanan sınırlamalar.

Bir kez, savaşı yürütmek için *gerekli araçların* sınırlaması vardır. Clausewitz, bu araçları üç gurupta topluyor: Ordular (silah ve insan olarak), ülke (genişlik, nüfus, ekonomi olarak) ve bağlaşıklar.

Bu sınırlamalara ilişkin sayısız noktalar sıralanabilir. Bu üç etkenin de niceliği ve niteliği önemlidir. Nicelik açısından büyük küçüğü, nitelik açısından ileri geriyi yenme şansına daha çok sahiptir. Sonra tüm araçlar, aynı anda tümü birlikte kullanılamazlar. Bu bir sınırlamadır.

"Üçüncü dünya" denen ülkeler, bir de bağımlılık nedeniyle sınırlamayla karşı karşıyadırlar. Onların yürüttüğü savaşların, bu bakıma *çifte* sınırlaması vardır.

Dolayısıyla, bir savaş uzadıkça savaş araçları açısından sınırlamalar da artar. Bağımlılığın getirdiği sınırlamalar tüm ülkeye yayılır.

Sınırlamaların aritmetik hesapları altüst ettiği bir istisna vardır. ABD'nin Grenada'yı işgali gibi koca bir devin küçük bir ülkeyi işgalini dışarıda tutarsak, bu istisna da devrimci savaştır. Devrimci savaşta tüm halkın katılımı, coşkusu, morali, özverisi öyle yüksek bir düzeye ulaşır ki düşmanın teknolojik üstünlüğünü allak bullak eder. Vietnam buna örnektir.

Tanım gereği bir sınırlama araçlardan kaynaklanıyorsa, öteki sınırlama da siyasetten kaynaklanır demiştik. Şimdi buna bakalım.

Genel düzeyde siyaset savaşın amacını, zamanlamasını, çapını, uzunluğunu ve nasıl yürütüldüğünü belirler. Burada şu noktalara dikkati çekelim:

1. Savaşları karakterine göre ayırırken, bu ayırımı, savaşları doğuran itici siyasal nedenler ve içinden çıktığı koşullar belirler.

2. Savaş bir tarafın iradesini öteki tarafa dayatmaya yönelik bir şiddet eylemi olduğuna göre irade gücü büyük önem taşır.

3. Savaş öyle bir süreçtir ki, başlangıçtaki siyasal amaç bu süreç içinde değişikliklere uğramak durumundadır.

4. Bir olasılık da savaş sürecinde kullanılan araçların amaçla olan bağını giderek yitirmesidir. Topyekün nükleer savaş buna bir örnektir. Aşırı güç kullanımı "kesin karşılıklı yokolma" (mutual assured destruction — MAD) getirir. Yine de böyle bir nükleer savaş bile zaman ve yer açısından sınırlıdır.

Özel bir siyaset olarak sınırlı savaş siyaseti

Doğası gereği savaştaki sınırlamalar ile bilinçli bir siyaset olarak sınırlı savaş arasında fark vardır. Yukarıda, "yarım yamalak savaş"ların gericileşmiş, eskimiş, iflas etmiş burjuva devletlerine özgü tipik savaş biçimi olduğunu söylemiştik. Burjuva devletinin bu karakterinden ötürü sınırlı olan savaşlara üç örnek verelim.

Birincisi, sermayenin büyümesinin burjuvaziyi sermaye ihracına yönelttiğini görmüştük. Emperyalist yayılma, özellikle dünyanın gelişmemiş bölgelerinde sömürgeler edinme, *koloniler kurulması*, askersel işgallerle, devlet ve halklara karşı savaşlarla olur.

Bu savaşlar birçok açıdan sınırlıdır: Doğrudan doğruya yalnızca emperyalist burjuvazinin çıkarlarına hizmet edenler, savaş alanı "anavatan"ın" çok uzağındadır. Ordunun ancak "anavatan"ın dışına gönderilen parçası savaşla yüzyüze gelir. Emperyalist gücün askersel üstünlüğü yerel devlet ve halkların direnme yeteneğini kısıtlar.

Özetle, emperyalist ülke açısından bu tür savaşlar, halkın yığınsal desteğini gerektirmez, ülkenin bütününü ve kaynaklarının tümünü sınava çekmez.

İkincisi, eğer 1870 sonrası Avrupası'na bakarsak, burjuva devletlerinin kendi aralarındaki çatışmalarda giderek artan oranda yeni bir savaş türüne, "düşük frekanslı" diyebileceğimiz bir savaş biçimine başvurduklarını görürüz.

Burjuva devletler, güçlerini savaş alanlarında denemek yerine birbirlerinin potansiyel savaş gücünün karşılaştırmalı hesabını yapmak yolunu tuttular. Tehditler, küçük çatışmalarla küçük küçük avantajlar edinme gibi yollara başvurdular. *Silahlanma yarışında* ve *militarizmi hızlandırmada* birbirlerinin önüne geçmeye çalıştılar.

Üçüncü örneğe gelince, bu da Marks'ın "yeni kotarılma yerel savaşlar" dediğidir. Bunun üzerinde biraz duralım.

"Yeni kotarılma yerel savaşlar"

İlk bakışta "yerel savaş" terimi belli bir savaşı anlatmada çok yararlı gibi görünüyor ama bir savaşı yerel yapan etkenleri vb. dikkate almadan kullanmak, "sınırlı savaş" kavramında olduğu gibi tehlikeler içermektedir.

Bir kez, dünya ekonomisinin, haberleşme ve ulaşımın, vb. gelişmesi dünyayı giderek "küçültüyor". Siyaset de yoğunlaşmış ekonomidir. Ülkeler arasındaki siyasal ilişkiler, ülkelerin dünya hiyerarşisindeki yerinden kopuk olarak yürüyemez.

Devrimci savaşları bir kenara bırakırsak genelinde yerel savaşlar, bu hiyerarşideki "yüksek otoritelerin" izni olmadan yürüyemez ve yürüdüğünde bu otoritelerin bıraktıkları "dar sahnede" yürür.

İkincisi, yine devrimci savaşları dışarıda bırakırsak, yerel savaş, dünyanın emperyalist paylaşımı ve yeniden paylaşımının bir ürünü, yansıması ve aracıdır. "Göreceli olarak barışçıl" dönemlerde küçük yerel sorunları çözmek ve "karşılıklı anlayış" çerçevesinde kullanılan bir araçtır.

Bu, emperyalist ülkelerin dışarıda yürüttükleri küçük "özel" savaşlarda en iyi açığa çıkıyor. Örneğin, dünyanın ilk paylaşımı, Asya, Afrika ve Latin Amerika'da sayısız yerel savaşlar yoluyla da gerçekleştirilmişti. Bu savaşlar "karşılıklı bir anlayış" çerçevesinde, herkesin "kendi" alanında yürüyordu ve bu "anlayış" sürdüğü sürece "yerel" kalıyordu.

Üçüncüsü, yerel savaş üzerinde çok fazla konuşulduğu ve kavram, bir doktrine, bir teoriye dönüştürüldüğü bir sırada Marksistlere en azından şu görev düşer: "Savaşın yerelleştirilmesi" doktrininin ve "yerel savaş" sloganının yakın tarihte oynadığı rolü araştırmak ve sergilemek.

"Yerel savaş"ın bir slogan olarak öne sürüldüğü, bir strateji olarak öğüt verildiği ve "kötünün iyisi", genel "topyekün" savaşa göre çok daha iyi bir alternatif olarak sunulduğu en az üç dönem olmuştur.

İlk dönem, 19. yüzyılın ikinci yarısıydı. Yukarıda sözünü ettiğimiz küçük "özel" yerel savaşların yanısıra, yerel savaşlar Avrupa'da statükoyu koruyucu bir strateji olarak benimsenmiş ve uygulanmıştı.

Bunu Yürükoğlu yoldaşımız *İşçinin Sesi*'nin 162-163. sayısında yazdığı yazıda şöyle dile getiriyor:

"O tarihlerde sınır komşularına orantılı olarak iyice güçlenen Çarlık Rusyası, Boğazlar ve Balkanlar yoluyla Akdeniz'e inmek istiyordu. Böylece petrolle Avrupa'nın arasına girecek, stratejik olarak da tüm Avrupa'yı avucuna alacaktı. Bu amaca ulaşmak için en kestirme yol, çürüyen Osmanlı devletinin ortadan kaldırılması ve paylaşılmasıydı. Bunu sağlamak için Çarlık Rusyası bir yandan sürekli olarak Osmanlılarla savaşıyor, bir yanda 'Slavların kurtarıcısı' rolüyle Balkanlara sarkıyor, öte yandan da Osmanlı devletinin ortadan kaldırılması isteğiyle ardarda Avrupa devletlerine başvuruyordu. Rusya'nın hesabını iyi gören Avrupa devletleri ve özellikle dünyanın o dönemdeki 'sorumlusu' İngiltere ise tam tersine statükonun korunmasını istiyorlardı. Tüm dış siyasetlerini statüko ilkesine dayandırmışlardı. Büyük Slav komşunun etkinliğinde küçük Balkan devletleri de, yeri Rusya tarafından doldurulacak bir Osmanlı boşluğu da Avrupa'nın işine gelmiyordu. Osmanlı devletinin 'hasta adam' olarak o denli uzun yaşayabilmesinin sırrı Avrupa'nın bu tutumundandır." (R. Yürükoğlu, *İşçinin Sesi*, sayı 162-163).

Ciddi bir savaş statükoyu bozacağı için yerel savaş ana biçim oldu ve tamamen gerici bir rol oynadı.

"Yerel savaş"ın bir slogan, strateji ve genel savaşa alternatif olarak ileri sürüldüğü ikinci dönem 1930'lardır.

"Savaşın yerelleştirilmesi" doktrini Hitler Almanya'sının saldırgan yayılmacı stratejisinde önemli bir etkendi. Hitler'e göre, küçük çatışmalar çıktığı zaman, iki ülkenin dışındakiler soruna karışmayarak "barışa" daha büyük hizmet görürlerdi. Bu doktrinin amacı, Nazi Almanya"sının "adil ve eşit karşılaşmalar"la Orta Avrupa'nın küçük ülkelerini bir bir yutmasıydı.

Bu dönemde Hitler Almanyası, Çekoslovakya'yı, Mussolini İtalya'sı Etiyopya'yı işgal etti ve İspanyol faşistleri de Cumhuriyet'i kana buladılar. Hep bunlar "savaşın yerelleştirilmesi" adına oldu.

Üçüncü dönem daha yakındır. Özellikle Vietnam savaşından bu yana, sınırlı ve yerel savaş, sosyalizme ve devrime karşı Amerikan stratejisinin temel parçasıdır.

Bunun stratejide ağırlık kazanması "Nixon Doktrini"nden "Carter Doktrini"ne dek uzanır.

Nixon, yerel güçlerin Amerikan desteği ve askeri yardımıyla ama Amerikan kanı dökülmeden "kendi" savaşlarını yapmalarını önerdi. Bu, Vietnam savaşında ABD'nin başarısızlığına karşı bir tepkiydi. Önce o savaşı "Vietnamlaştırdılar", ardından ise çeşitli bölgelerde İran gibi yerel jandarmalar besleme yoluna gittiler.

Carter, ABD silahlı güçlerinin doğrudan kullanılması ve örneğin Çevik Kuvvetler kurulması tehdidini getirdi. Bu da İran devrimine tepki ve Nixon Doktrini'nin o bölgede başarısızlığının bir sonucuydu.

Reagan yönetiminin stratejisi ikisinin bir bileşimidir. Ancak buna bir de "sınırlı nükleer savaş" boyutu eklenmiştir.

Açmaz aynıdır ve en iyi Kissinger tarafından dile getirilmiştir. "Devrimci bir dönemde yaşadığımızdan kuşku duyulamaz" diye söze başlayan Kissinger, devlet ilişkilerinin gerçekten uluslararasılaştığı bir dönemde çok sayıda devrimin birarada olmasından yakınıyor ve bu koşullarda görevin, "ulusal felakete yol açmayacak savaşlar yürütme olasılığını elde etmek" olduğunu söylüyor. *(Kissinger's Grand Design*, Washington 1978, s.34, 43)

Açıktır ki, bugün yerel savaş yine statükoyu korumanın, devrimleri boğmanın bir aracı olarak ortaya çıkmıştır. Aynı ölçüde açıktır ki boğulmak istenen devrimciler "üçüncü dünya" denilen ülkelerde olmakta ya da olma olasılığı taşımaktadır.

Yerel savaş hakkında belirtilmesi gereken *dördüncü* bir nokta da "tarafsızlığa" ilişkindir.

Tarafsızlık, ya savaş sırasında daha güçlü olanın "elini özgür kılma" isteğini ya da daha zayıf olan gücü desteklemede bir isteksizliği dile getirir.

Peki ama, savaşan tarafların üç aşağı, beş yukarı eşit güçte olduğu, iki tarafın da karar verici bir utkuyu kazanacak halde olmadığı bir yerel savaş durumunda "tarafsızlık" nasıl oluyor?

Bu kez de "tarafsızlık", iki tarafın birbirini "tarafsız" güçlerin çıkarına tüketmesine rıza göstermekle eşanlamlı oluyor. İran-Irak savaşının yerelleştirilmesinin ve bölgedeki diğer ülkelerin "tarafsızlığı"nın ardındaki sır işte budur.

Marks, Avusturya ile Fransa arasında patlak veren bir yerel savaşta Prusya'nın "tarafsız" kalmasıyla ilgili olarak, 1839'da şöyle yazıyordu. Birkaç küçük değişiklikle bu, İran-Irak savaşında Türkiye'nin tarafsızlığının tam bir anlatımı olabilir:

"... *İngiltere bir tarafsız(!) olarak geri planda kalırken, Avusturya ve Fransa, çarpışan taraflar, şimdilik İtalya'da 'yerelleşen' savaşta birbirlerini tüketecekler.* Tarafsızlar birbirlerini felç ettiler ve savaşanların da elleri bağlandı, çünkü onlar yumrukalarını kullanmak zorundalar. Birinciler ve diğerleri arasında *Prusya ... 'tamamıyla tarafsız ve özgür' yüzüp duruyor. Ortadaki adam her zaman aşırılardan daha kazançlı çıkıyor...* Fransa Prusya'nın Avusturya adına arabuluculuk yapıp yapmadığını, Avusturya ise

1945'den günümüze kadar dünyadaki yerel savaşlar

Fransa adına arabuluculuk yapıp yapmadığını bilmeyecek. Her ikisi birden onun kendilerine karşı Rusya ve İngiltere için arabuluculuk yapıp yapmadığını bilemeyecekler. *Prusya 'bütün tarafların' güvenini isteme hakkına sahip olacak ve her tarafta güvensizlik uyandıracak. Onun kendini bağlamayışı, herkesi bağlayacak.*" (Marks-Engels, *Toplu Yapıtlar*, İng. basım, c.16, s.451) (abç)

Prusya'nın tarafsızlığının amacı, Marks'ın deyimiyle, kendisini Avrupa'nın "silahlı arabulucu gücü" durumuna getirmekti. Türkiye'nin amacı, kendisini, güçlü ve "tarafsız" ABD'nin silahlandırması ve korumasıyla birlikte, bir "denge unsuru", Ortadoğu'nun "silahlı arabulucu gücü" haline getirmektir.

Kısacası, *yerel savaş ve tarafsızlık aynı madalyonun iki yüzüdür.* Tarafsızlık savaşa "olumsuzundan" katılmaktır. "Uygun" bir anda savaşa "olumlusundan" katılıma dönüştürülecektir.

Yerel savaşa ilişkin bir *beşinci* nokta ekleyelim. Bugün, dış güçlerin bir "yerel savaş"a "olumsuzundan" katılma durumu pek seyrektir. Taraflara silah sağlama biçiminde doğrudan, "olumlu" bir katılma söz konusudur.

Günümüzde yerel savaşların hiçbiri "yerli malı" silahlarla yapılmıyor. Bugün "üçüncü dünya" ülkelerine (büyük kısmının bedeli askersel yardım programı fonlarından ödenen) *silah satışları*, olası yerel savaşlara dış karışma ve katılmaların ana kanalını oluşturuyor. Geçmişte durum nasıl olursa olsun, bugün savaş *araçları* artık yerel değildir.

— IV —

Günümüzde yerel savaşlarla ilgili bazı sonuçlar

Buraya kadar yazdıklarımızı şöyle bir toparlayarak, günümüzde yerel savaşlarla ilgili bazı sonuçlara ulaşmaya çalışalım:

1. Savaşın hâlâ siyasetin başka araçlarla sürdürülmesi olduğu bütünüyle anlaşılıp kabul edilmedikçe, genel olarak yerel savaşın veya herhangi bir tekil savaşın anlaşılması olanaklı değildir. Bu tanımdan her uzaklaşma bilimden, Marksizm'den uzaklaşmaktır. O zaman savaş, biyolojik, psikolojik, dini vb. çeşitli etkenlerle "açıklanan" anlamsız, saçma birşey olmaktadır.

Siyaset devletin doğasınca belirlenmektedir. Kendilerinin nasıl tanıtılmasını isterlerse istesinler, Latin Amerika'da, Asya ve Orta Doğu'da çok sayıda *kapitalist* devlet öyle bir kapitalist gelişme düzeyine varmıştır ki bu düzeyde *savaş ya da iç savaş* olmalıdır ve olacaktır. Bu ikilem bir yanda burjuvazinin büyüme ve gelişmesinin, "olgunlaşmasının", onun "ulusal" sınırlar ötesine genişleme, yayılma gereksinim ve çabasının, öte yanda da "ulus" içinde sınıf savaşımının olgunlaşmasının bir ürünüdür.

Hem dışarı yayılma, diğer kapitalist devletlerle rekabet yalnızca burjuvazinin maddi çıkarlarına hizmet ediyor, hem de içteki sınıf savaşımı, bütün bu ülkelerde resmi "milliyetçilik" ve "yurtseverlik" dalgasıyla gizleniyor.

Ülke içinde "kendi temelleri sarsılırken", burjuvazi, "demokratik enerjileri felç etmeye, dikkati kendi üstünden dağıtmaya, devrimin alev alev yayan lavını akıtacak oluklar kazmaya ve ülke içinde dar kafalı *ulusal nefret* çağrısı yaparak baskı silahını dökmeye..." çalışır. (Marks-Engels, *agy*, c.7, s.212)

Bu resmi "ulusculuk" ve "yurtseverlik" de, "anti-emperyalist" görünümler de sahtekarlıktır.

Bu durumda, açıktır ki, komünistlerin birinci görevi savaşın özünü ortaya çıkararak, her iki tarafın da neden desteklenemeyeceğini göstermektir. İkinci olarak, komünistler halka, savaşı egemen burjuvaziye karşı iç savaşa dönüştürmek için çağrıda bulunmak zorundadırlar. Üçüncü olarak da halkın *gerçek* çıkarları temelinde, haklı ve demokratik bir barışın sağlanması yolunda öneriler geliştirmek görevini taşımaktadırlar. Burjuvazinin, adil olmayan ulusal sınırları savaş için bir gerekçe olarak kullanmaya kalktığı yerde komünistler sınırların ulusların kendi yazgılarını kendilerinin belirlemesi ilkesi doğrultusunda yeniden çizilmesini önermelidirler.

2. Yerel burjuvazilerin ve yerel burjuva devletlerin iflas etmiş ve kendi içlerinde bölünmüş olmaları nedeniyle, onların dış politikaları da dahil, tüm siyasetleri de iflas etmiş olabilir. Bu iflas, iki değişik yönde çekiştiren çelişik etkenlerce kararsız ve belirsiz kılınan savaşta en belirgin yansımasını bulur.

Özellikle İran-Irak savaşına baktığımızda, bu iflas, *birinci olarak*, her iki rejimin üstünde yükseldikleri, kendi halklarına karşı uyguladıkları terörü, her iki tarafta da halkı bütün enerjisini savaşa harcamaya, bir "kader çarpışması" için olağanüstü çaba göstermeye çağırmada varolan isteksizlik ve korkuyu açıklar.

İkincisi, savaşın uygulanması sırasında gösterilen barbarlığı açıklar. Irak tarafında "Saddam'ın savaşı" hiçbir zaman halka dayanmadı. İleri silahlara, üstün Irak savunma tahkimatına, yığınaklarına, kimyasal savaşa "yoksulun atom bombası"), Suudi parasına ve hem İran'ın hem de diğer körfez ülkelerinin petrol ticaretinin bütünüyle ortadan kaldırılması tehdidine dayandı. Özellikle savaşın ilk yıllarında Saddam, ölü askerlerin ailelerini peşin para ödeyerek ve yeni arabalarla *satın alıyordu*.

İlk bakışta İran'da Humeyni'nin "insan dalgası" taktiği, halk katılımına, moral adanmışlığa Irak'ın taktiklerinden daha çok dayalıymış gibi görünüyor.

Ancak, gerçekte, savaşın İran tarafında gerici niteliğinin ve iflasının bir ölçüsü, cephede, insan materyalinin üstün Irak savunma hatlarına karşı "topun ağzında yem" gibi yığılmasıdır.

Küçük çocuklar mayınları patlatmak için kurban olarak kullanıldılar. ... Humeyni rejimi, bu denli kanın ve "kader çarpışması" üstüne yapığı bunca propagandanın ardından, fikrini değiştirdiğini ve evlerine dönmeleri gerektiğini cepheye yığdığı yaklaşık 300.000 insana çok zor söyleyebilir!

Üçüncü olarak, bu iflas, savaştaki tıkanıklık ve kilitlenmeyi, savaşın bu baş özelliğini açıklamaktadır.

3. Yerel burjuva devletlerce başlatılan yerel savaşlar günümüzde bir *bağımlılık* çerçevesi içinde ortaya çıkmaktadır. Bu devletler ekonomik olarak, dünya pazarına egemen olan ve en ileri üretim araçlarını denetimi altında tutan güçlere bağımlıdırlar. Siyasal olarak ise, dünya ölçeğinde sosyalizm ve emperyalizm arasındaki çelişkinin kapsamı içindedirler. Askersel açıdan, *savaş araçları* ve en güçlü bağlaşıklar bulmak için çırpınmak zorundadırlar.

Yeniden İran-Irak savaşına somut bir örnek olarak göz atarsak, görürüz ki, taraflar birbirlerini bir yanda "anti-emperyalist", "anti-Amerikan" protesto çığlıkları ile safdışı etmeye çalışırlarken, öte yanda da "Batı'ya doğru" devrilmektedirler. Bu akrobasi numaralarında Irak en atletik taraf oldu. Ülkenin dışişleri bakanı bir gün Moskova'da "emperyalist, siyonist tertipler"i kınarken ertesi gün yeni petrol boru hattına mali destek verecek Amerika'nın Irak'ı desteklediğini kanıtlamasını istedi.

Yerel olarak her iki taraf bir gün körfezdeki Arap devletlerine tehdit savurmada yarışırken, ertesi gün onlardan destek isteyebiliyorlar.

İflas, yine savaş tarafından arttırılan bağımlılıkla *bütünleşmiş* durumdadır.

4. Özel olarak Orta Doğu'ya baktığımızda, iflas ve bağımlılık, *bu kez de* coğrafya ile *bütünleşmiştir*.

Ortadoğu, doğu ile batı, kuzey ve güney arasında bir "köprü" olarak nitelenir. Sosyalizmle emperyalizm arasında çatışmanın "uç verdiği", filizlendiği bir yer olarak, bir "stratejik merkez", bir "ateş duvarı", "üç dairenin merkezi: Arap, İslam ve Afrika... bu üçünün daha ileri sızması için bir kapı" (Nasır), *"parçalanmış bir kuşak"*, "stratejik önemde, büyük bir coğrafi bölge", Batı dünyasının "boğazını petrolle besleyen" bir yer, onun "göbek kordonu" (Casper Weinberger) olarak bilinir.

Bu *katmerli bir bağımlılık* demektir ve petrol üreten ülkeler için de geçerlidir. Hele ki şu sıralarda petrol satıcıları zor durumadadırlar, çünkü, dünya petrol bolluğu içindedir. İran-Irak savaşı petrol tekelleri açısından "faydalı amaçlar"a hizmet etti: "Savaş, petrol platformlarını ve kuyuları çalışmaz hale getirerek potansiyel bir bolluk döneminde arzı düşürdü ve böylelikle petrol fiyatlarını yüksekte tuttu."

Bir Batılı ekonomist bile şu yorumu yapmış:

> *"Barışın silah satıcıları, bankerler ve petrolcüler açısından sorunlar yaratabileceği* doğrudur. Eğer İran ve Irak petrol üretiminde yarışmaya yeniden başlarlarsa yeni bir bolluk ortaya çıkabilir ve Meksika, Venezüela ve Nijerya gibi petrol üreticileri yeni borç sorunlarıyla karşı karşıya kalabilirler. *Ancak kendini sürdürebilmek için saklı bir savaşa bağımlı olan bir dünya ekonomisinin ciddi bir yanlışlığının olması gerekir.* Eğer Batı ulusları kendi maliye sistemlerini düzene koymak için daha iyi bir yol bulmazlarsa onun kendi yüzlerine doğru patlamasını hak edeceklerdir." (Anthony Sampson, *Newsweek*, 28 Mayıs 1984).

Ortadoğu'da petrol üreten ülkelerin ana metası petroldür. Petrol açısından zengin olmayanlar kendi stratejik konumlarını satarak yaşamlarını sağlamaya çabalıyorlar. Türkiye bu anlamda en aktif satıcıdır.

Ülkeyi (veya bölgeyi) en yüksek fiyatı verene satma siyaseti kendi içinde hakir görülecek birşeydir ama aynı zamanda son derece tehlikelidir. Ülkenin stratejik konumunu satışa çıkarma siyaseti bölgede sürekli bir gerilim, tehlike, Sovyetler Birliği ile Batı arasında savaş olasılığı *olduğu sürece* "satış gücü"ne, "kredi"ye sahiptir. O yalnızca, savaş tehlikesinin yoğunluğu, keskinliği ölçüsünde "başarılı"dır. "Sonul başarısı" da savaşı *gerektirir*.

Bu, *leş kargalığı* düzeyine yükseltilmiş bir iflastır.

Eğer devrim, *genelde* dünyanın "güneyi"ndeki bağımlı kapitalist ülkeler için sürekli krize, faşizme ve savaşa karşı yegane almaşık ise, *Ortadoğu'nun bütünü için (devrim) bir hayat memat meselesidir.*

5. Ortadoğu'nun sosyalist ülkelerle, özellikle Sovyetler Birliği'yle, emperyalist ülkeler, yine özellikle de ABD arasında süren savaşımın bir "odak noktası" ya da tamponu olduğu, yerel burjuvazilerin bir tarafı diğerine karşı koz olarak kullanarak fırsatçı ve parazit bir biçimde üstünlük sağlamaya çalıştıkları gözönünde tutulduğunda, Sovyetler Birliği'nin tutumu ne olmuştur?

Belirtilmelidir ki o, oyunu kabul edip, oyuna ayak uydurdu ve uydurmayı hâlâ sürdürüyor. İran-Irak savaşını örnek alarak devam edelim.

Sovyetler Birliği'nin en başında savaşı "anlamsız" olarak nitelediğini biliyoruz (26. Kongre Raporu). Bu tanımlama tarafların güdülerini eleştirme gerekliliğinden kaçınıyor, böylelikle her biriyle "iyi ilişkiler"i sürdürmeyi olanaklı kılıyordu.

Sovyetler Birliği, Humeyni rejimi TUDEH'e karşı tutum alana ve Sovyetler Birliği'ne karşı sözlü saldırılarını yoğunlaştırana dek İran'a karşı tek şey söylemedi. Sonra, bir anda Irak, Sovyet desteğine, silahlar da dahil olmak üzere, "lâyık" oldu.

Şimdi hem Sovyetler, hem de Batı "Saddam'ın savaşı"na silah sağlıyorlar. ABD Kongresi'nin Kuveyt'e lazer-güdümlü Stinger füzelerinden satmayı reddetmesinden bir hafta sonra, Kuveyt Savunma Bakanı, 327 milyon dolarlık bir silah alışverişini düzenlemek üzere Moskova'ya gitti. Sovyet Dışişleri Bakanı Gromiko'nun eylül ayında, silah alışverişini bağlamak üzere Kuveyt'i ziyaret etmesi bekleniyor.

26. Kongre *Raporu*'nda savaşla ilgili olarak şöyle deniyordu:

> "Her iki ülkenin çıkarları açısından tamamıyla anlamsız bir savaş. Fakat, şu ya da bu şekilde o bölgedeki konumlarını düzeltmek isteği ve arzusu ile dolu olan emperyalizm için büyük avantaj taşıyor."

Peki ama o zaman, Sovyetler Birliği, böyle bir savaşa *yakıt sağlamayı* nasıl haklı gösterebilir?

Ya 26 Kongre *Raporu*'ndaki tanımlama doğrudur ama tutum bununla çelişmektedir, ya da tanımlama yanlıştır ve savaş İran-Irak ilişkileri çerçevesinde bir anlam taşımaktadır. Ama o zaman da taraflar neye göre seçiliyor ve neden değiştiriliyor?

Her iki durumda da, Sovyetler Birliği'nin çatışmanın sürmesi için silah sağlaması, çatışmanın dışında kalmayı becerememesi, onun barış için sürdürdüğü kampanya ile çelişki içindedir. Bu, her iki ülke ve bütün bölge halklarına zararlı olmaktır.

Sovyet tutumunun tek açıklaması, onun İran-Irak savaşına, genelde Ortadoğu'ya karşı izlediği tutumun, Afganistan'ı değerlendirmesiyle aynı olduğudur: *"Güney sınırlarımızın güvenliği."* (Bakınız R. Yürükoğlu, *Yaşayan Sosyalizm*, s.19-20) *İşçinin Sesi* çok önceden, tekil bir sosyalist ülkenin dar çıkarları ile dünya devriminin, dünyasal bir devrimci hareket olarak sosyalizmin çıkarlarının özdeş olmadığına değinmişti.

Sovyetler Birliği öyle bir tutum takınmaktadır ki bu, onun kendi temel ve uzun erimli çıkarlarına da zarar vermektedir. Her iki tarafın da "haklı" olmadığı böyle bir savaşa bulaşmakla Sovyetler Birliği, kendisini son derece tehlikeli bir konuma sokmaktadır.

Ya emperyalizmin desteklediği tarafı desteklemekte kalacak ve böylece, dünyanın tüm anti-emperyalist ve devrimci halkları ve güçleri karşısında prestijini tehlikeye sokacaktır. Ya da herhangi bir nedenle böyle bir yerel çatışmada emperyalizmin karşısında fiilen yer alacak ve bu da, içinde Batı'yla tam ölçekli bir savaşın tohumlarını taşıyacaktır.

Marks, ta 1856'da yerel Avrupa savaşlarının genel bir Avrupa savaşına doğru "gelişebileceği" tehlikesini görmüştü. Ancak o aynı zamanda bir başka tehlikeyi de görmüştü: Küçük yerel amaçlar uğruna genel ya da "grand" bir savaşı. Marks şöyle yazıyordu:

> "Herhalde, her durum dikkate alındığında, yaman bir diyalektik 'yerel savaş'ı belirlenen yerel sınırların ötesine taşır, onu 'dev' bir savaşa, ama gerekleri, koşulları ve kaynakları olmayan dev bir savaşa dönüştürür." (Marks-Engels, *agy*, c.14, s.289)

Konunun ana halkası burada yatmaktadır. Özü budur. Bugün iflas etmiş burjuva devletler arasındaki yerel savaşlar, dünyayı ya hiddete boğmakta ya da hiddete boğmakla tehdit etmektedir. Marks'ın değindiği "yaman diyalektik", bunlardan herhangi birini, ama pratikte özellikle Ortadoğu'dakileri, kendi yerel çerçevesini aşmaya, "büyük" savaşa sürükleyebilir. Ancak, öncülleri, koşulları ve kaynakları olmaksızın böyle bir "büyük" savaş anlamsız kan emiciliği ve parazitliğin bir yansıması olur.

Devrim, özellikle Ortadoğu'da devrim "yerel" savaşa karşı tek almaşıktır.

Aşağıdaki yazı Sovyet Ermenistanı başkenti Erivan'da yaşayan ve daha önce Erivan Radyosu Kürtçe bölümü yöneticisi olan Temurê Xelil Muradov tarafından yazılmış ve hiçbir yerde daha önce yayınlanmamıştır. Yazının başlığı "Moskova'da Bir Kürt". Yazıda Moskova'da yaşamakta olan Eskrimci Keremê Reş isimli birinin yaşam öyküsü konu ediliyor. Keremê Reş, Sovyet Ermenistanı'nda doğmuş, daha sonra Moskova'ya giderek, orada doğu bilimleri ve Kürdoloji okumuş ve ayrıca kendisi de bu konularda çalışmalar yapmış. Keremê Reş Novisibirsk isimli kentte "Viktoria" adıyla bir eskrim takımı kurmuş ve bunun başına geçmiş. Birinci sınıf bir eskrimciymiş. Keremê Reş sinema yapımcılığı da yapmış ve "Dartonyan, Alyoşa ve Seryoga" adlı bir film yapmıştır. Bu film 1971 yılında Minsk kentinde mansiyon ve 1978'de Riga'da bronz ödül kazanmıştır. Keremê Reş'in birçok makaleleri Moskova'da birçok dergide yayınlanmış. Tüm bunlar anlatıldıktan sonra yazıda Keremê Reş'in *Moskva* adlı dergide yaşamıyla ilgili olarak yazdığı makalenin kısa bir özeti yapılmaktadır...

KURDEKİ MOSCOW

Temurê Xelil Muradov

Van axırya mın jı Moskow, jı laweki Kurd name û kovara bı navê "Moskva" stend xudanê wê namê û mıqaleke kovarê rojnamevan Keremê Reş bu.

Beri wê yekê, ku em nasiya we bıdne serecema vê gotarê, ku bı sernvisara "havin lı buhurê" kovarêda bı Rusi çap buye. Ez dıxwazım derxeqa Keremê Reş-da çend gotına bêjım.

Keremê Reş jı gundê Heko (gundê Kurda lı Ermenıstanê) çuye Moskow û eva gelek sale wêderê rojnemevane. Gelek sala rohılatzaniê û Kurdzaniêva mıjul buye. Ewi wextêda lı bajêrê Novisibirskê koma şurkêşaye bı navê "Viktoria" saz kırye û buye prizêdêntê serxwêrtiya wê. Ew hostê sportêye û werzendvanê dereca pêşine.

Ew herweka buye xudanê filma (sinema) "Dartonyan, Alyoşa û Seryoga" Eva filma sala 1971'ê lı bajarê Minskê, konkursa hemtıfaqiêda hêjayi hurmetnemê buye, lê sala 1978'a rigaêda mêdala tunc stend. Mıqalêd wi gelek rojnamê û kovarêd Moskowda derketıne. Derheqa wêda mıqaleke mıne mezın çap buye hejmara rojnama Kurdiye, "Rya Teze"ye sala 1980'ye yekêda, ya I-ê yanuarê. Gotara wiye, ku vê hejmara kovara "Moskva" da çap buye, derheqa çand derecêd serhatiya jiyana wi û biraninêd widane. Rêdaksiona vê kovarê pêşgotına xweda qimeteki geleki baş dıde vê mıqala mezın, ku 25 rupêle.

Serecema mıqalêye kurt vi awahiye: Havina sala 1959'a lı warê Karêliaê havingeha bona zarên sêwi tê teşkilkırınê. Xweykırın û teybetkırına 80 zara dıspêrine Keremê Reş û aspêj Maria İvanovnaê. Wi çaxi Keremê Reş 21 sali bu û fakultêta Universitêta Lêningradêye rohılatzaniê, kursa 5'a da hin dıbu û çawa xwendevaneki pêş dema betlanê wi dışinine wi ciê hewaskar. Wê demê ew şagırtê Kurdzan, akedêmik Hovsep Orbêli bu.

Xebata tevi zara haqasi wi xweş hatıbu, ku ew dıxweze jı kursa universitêtêye 5'a derê, jı ber ku geleki zarava hatıbu gırêdanê, zar ji wi hız dıkırın Keremê Reş dıxweze nava wanda evin û hızkırınê berbi weten qewinke, wetenhızıê terbetke, naxweze, ku zaro texminkın, weki sêwine. Ew bıryara xweda geleki berk bu. Lê nızanıbu çawa bersiva dersbêjê xwe Orbilê bıde, kijani geleki ew hız dıkır.

Û rojeki ji ew bırbı mala Orbêli rê dıkeve, ku derheqa nêta xweda jêra bêje.

Ew para mıqalê, ku derheqa vê yekêdane, em bı kurtkırınava pêşkêşi we dıkın.

"Ez dıçume berbı wê rasthatınê — Kerem dınvise — fıkra derheqa kêjanêda tabeti nedıda mın, xwezma şeva. Ez dıçuma bal meriki ku mın weke bavê xwe hızje dıkır. Ne axır mın gelek kır û piva: Ez goti bimama bavê zarokên xwe zarên sêwi, yanê ji dest ji rohılatzaniê bıkşanda? Û mın ya pêşin bıjart. Mın zanıbu ku ya dawi wê ne bı dılê Orbêli buya. Çıqasi mın nêzikayi mala Orbêli dıkır, ew qas tıpetıpa dılê mın bu. Her tışt fıkra mın re derbas dıbu, ne axır ez borcdarê wime, mınetdarê wime, ewi bona mın gelek tışt kıriye.

Û carna mın dxwest jı bıryara xwe paşta bısenım, ne ezi idi kursa 5'a da bum. Mın zanıbu, weki eger ez diplomê bıstinım, goti bı pêşê xwe bıxebıtım wi çaxi gerekê dest jı zara bıkşinım.

Xulese em rasti hev hatın, me derheqa nêta mında qıse kır, hılbet ne bı hur-gıli. Paşê ewi bı zımanê Kurdiva gote mın. "Gotıneke gelê Kurda heye dıbê ev meriki bexte. Lê bextê mêrê Kurd waye; dıbê ez goti mezınê xwera amınbım, mezınê mın ji goti mınra amınbe. Ez goti hespê xwera amın bım, hespê mın ji goti mınra amınbe, ez goti kuçıkê xwera amın bım, kuçkê mın ji goti mınra amınbe. Demek, goti wededa hespê xwe avdi, aliki timarki, goti kuçkê xwe tımê gırêdayi xweyneki. Eger ev tıştana hatıne terıbandın, weki usane wê xırabtır hiç tışt tune. Eger mırovekira dıbêjın evi yeki bêbexte dêmek ew meriki undabuyi, hiç tê hesabê."

Paşê Orbêli serda zêde kır, got, ku folklor û litêratura Kurdada hiç ciya nıkari rasti meseleke terıbandına dostiê bêyi. Eger mêrê Kurd yekira bu heval û jêra bêbexti kır, jı wê xırabtır hiç tışt tune. — Bavê mın ji — Kerem dınvise — ev hemu tışt yeko-yeko mınra gotıbu, ew yek ketıbu nava xwina mın û mın ji ew zarokên sêwi bı wi ruhi (giyan) terbet dıkırın. Lê gelo bı vê gava mın, ku ezê dest bı rohılatzaniê bıkşinım, ezê dersbêjê xwera bêbexti nekım? Heynese, dırêj nekım, ez ser bıryara xwe mam Orbêli gava vê yekêda hate bawerkırınê, jı wê rojê hetani dawiya jiyana xwe mınra xeber ne da.

Ez vegeryam dısa çume bal zara. Sal buhurın, mın dewsa 5 sala nava fakultêta univêrsitêta Lêningradêye jurnalistikaê (rojnemevaniê) temam kır. Her sal rasti zarokên xwe têm, ku bune xweymal-xweyrewş.

Ezi ne poşmanım, lê xeberdana mın û Orbêli ye dawiyê dılê mında bu xem, dı fıkırım: Gelo mın jêra bêbexti nekır?"

Bê seri, vê mıqalê bı seda hezara xwendevanê kovarê nasiya xwe dıdıne şureta rojnemevanê Kurd û çend derecên jiyana Kurda.

Xwendevanên delal, bıli xebata xwe Keremê Reş herveha bı Kurdzaniêva mıjul dıbe, benda amade dıke derheqa çirok û çanda gelê xweda. Ew çuye lı wan ciya, lı kiderê şorışvanê Kurdi bı nav û deng Fêrıkê Egit Polatbêkov maye û xebıtiye, rasti wan mırova hatiye, kijana Fêrik nas dıkırın, jı wan mırovan biraninêd derheqa wida berev kırıne.

Belê bı mesela Keremê Reş mırov dıkare texminke, ku xwendın û xebat mırova dıghinine çı derecê. Û ev yek dıkare bê miyaserkırınê bı saya qeydê meyê sosyalistiê, ku her mecal û mıkar saz kırıne jı bo pêşketına hemu gelan.

Keremê Reş iro buye mıroveki kêrhati jı bo wetenê xwe û gelê xwe...

Fransa'da Mauroy hükümeti istifa etti. Yeni kurulan Fabius hükümetine Fransız Komünist Partisi katılmadı ve güven oyu vermedi.

FKP hükümetten çekildi

Uzun bir süredir Fransa'dan duyageldiğimiz günahlara FKP artık en azından hükümet düzeyinde ortak değil!

Fransız proletaryası sosyalistlerin işçi düşmanı politikasına karşı protestosunu yükseltiyor

Cemile Çakmak

Fransa'da Mauroy hükümeti istifa etti. Yeni kurulan Fabius hükümetine Fransız Komünist Partisi katılmadı ve güven oyu vermedi. Uzun süredir Fransa'dan duyageldiğimiz günahlara FKP artık en azından hükümet düzeyinde ortak değil!

FKP'nin hükümete girmesine varan gelişmeler

Dünya kapitalist ekonomisi tam yeni bir devresel krizin derinliklerindeydi ki, 1981 yılında Fransa'da önce başkanlık, ardından da parlamento seçimleri yapıldı. Avrupa'nın genelinde yığınlarda göreceli bir sola kayış vardı. Siyasal hareketlilik açısından her zaman Avrupa'nın en önde giden ülkelerinden olan Fransa'da sol alternatif arayışı daha da güçlüydü. Böyle bir ortamda Mitterrand 1981'in Mayıs ayında yapılan başkanlık seçimlerini kazandı ve 23 yıllık kesintisiz muhafazakar yönetimi de kesintiye uğrattı.

Bu seçimlerden ta on yıl önce Fransa'da "solun birliği" konusu gündeme gelmişti. Sosyalist Parti ile Komünist Partisi arasında anlaşmalar yapılmış, bozulmuştu. Bu iki partinin birlikte davranmasının "işçi sınıfının birliği" açısından ne büyük adım olacağı Dünya Komünist Hareketi'nde epey tartışılmıştı. Tartışmaya girmek bile gerekmez, konuyu yaşam bağladı:

İşçinin Sesi'nin daha 66. sayısında Yürükoğlu yoldaşımızın yazdığı gibi, 1972'de Sosyalist Parti işçi sınıfı arasında etkinliğini yitirmişken ve FKP'den daha küçük bir partiyken, 1972-1977 arasındaki "birlik" sürecinde FKP'den daha büyük bir parti oldu. Kuşkusuz bu, böyle birliklere girmenin ilkesel olarak yanlışlığından değil, FKP'nin ideolojik ve siyasal konumunun yanlışlığından, Dünya Komünist Hareketi'nin sağa kaymışlığından kaynaklanıyordu. Proletarya hegemonyasını rafa kaldırarak işçi sınıfının birliği değil, ancak bilinç bulanıklığı sağlanabilirdi.

Yine 1981 seçimlerine dönersek, başkanlık seçimlerinde Mitterrand FKP'nin ikinci turda verdiği destek sayesinde kazandı. İkinci turda diyoruz ama daha birinci turda FKP, kendi üyelerinin önemli bir kısmının bile Mitterrand'a oy vermesini engelleyemedi. Bu da doğaldı. FKP öyle bir programla çıkmıştı ki Sosyalist Parti ile arasında sınır belirsizleşmişti.

Mitterrand başkanlık seçimlerini kazandıktan sonra, parlamento seçimlerine kadar geçici bir hükümet kurdu ve bu hükümete komünist bakan almadı. Seçim öncesinde, hükümete seçimlerden sonra da komünist bakan almayacağı yolunda propaganda yaptı. Bunun nedeni komünist bakan almaktan ürkmesi değil, FKP ile FSP arasındaki sınır belirsizliğinin, iki partinin alacağı toplam oy oranını düşürmesinden çekinmesiydi. Mitterrand seçmenlere iki parti arasındaki farkı hatırlatıyordu!

Miterrand mayısta seçildikten 1,5 ay sonra, haziran sonunda parlamento seçimleri yapıldı. İzlediği siyasetin doğal sonucu olarak FKP seçimlerde oy kaybetti. Parti sağa kaydıkça hem sol seçmen yığınının desteğini yitirdi, hem de kendisinden daha sağda olan FSP karşısında ezildi. FKP'nin milletvekili sayısı 86'dan 44'e düştü. FSP'nin milletvekili sayısı ise 107'den 270'e çıktı. 491 üyeli parlamentoda FSP tek başına çoğunluk sağladı. Yine de yeni hükümete 4 komünist bakan girdi. Mitterrand, seçimden sonra hükümete komünist bakan almayacağım dediği ve parlamento aritmetiği açısından almak zorunda olmadığı halde, hükümete komünist bakanların girmesinin nedeni FKP'nin özellikle işçiler arasındaki, sendikal hareket içindeki etkinliğiydi.

FKP'nin de katılmasıyla kurulan Mauroy hükümetinin uygulamaları iki aşamaya ayrılıyor. Birinci aşama, kurulduktan mart 1983'e kadar geçen dönemi, ikinci aşama ise mart 1983 sonrasını kapsıyor. Birinci aşamada, "sosyalist" bir hükümetten beklenen tipik burjuva reformist amaçlar güdülürken, ikinci aşamada çeşitli ülkelerde muhafazakar hükümetlerin de uyguladıkları aynı katı önlemlere başvurulmuştur. Şimdi buna daha yakından bakalım.

Birinci aşama

Sosyalist Parti seçimlere emekçilere yönelik birçok vaadle katıldı. Zaten radikal bir değişiklik anlamı taşımıyan bu vaadleri gerçekleştirmek için de çeşitli devletleştirmeler, vb. önlemler savunuyordu. Hükümet kurulurken FKP'nin etkisiyle bu tür önlemler hükümet programında biraz daha ilerletildi.

Hükümet mart 1983'e kadar, programındaki önlemlerden bazılarını gerçekleştirdi. 39 banka ve 5 endüstri gurubu devletleştirildi. Asgari ücretler %10 arttırıldı, vb. Ancak program yürüdüğü kadarıyla sorunları çözemiyor, büyük ölçüde yürümüyordu da. 1982'de enflasyon %12'ye, dış ticaret açığı 90 milyar Frank'a çıktı, dış borçlar büyüdü. Frank üç kez devalüe edildi.

Başka bir deyişle, kriz koşullarında "sosyalistlerin" reformculuğu tutmuyordu. Kırıntı dağıtmak geçerli olamıyordu. Krizin yükünü kim taşıyacak sorusu vardı ve krizden kapitalizm çerçevesinde kalarak çıkılmak amaçlandığı sürece bu sorunun yanıtı da belliydi. Rejim ancak işçiden, emekçiden *alarak* yamanabilirdi. Zaten işadamlarının örgütü CNPF de sürekli bu yönde baskı yapıyordu.

Nitekim mart 1983'te hükümet, programını falan bir kenara bıraktı. Toplumsal amaçlı harcamalar kısıldı, vergiler yükseltildi. Çeşitli endüstrilerin modernleştirilmesi gerektiği, bunun için yoğun işten çıkarmalara başvurulacağı açıklandı. Örneğin, Britanya'da Muhafazakar hükümet neler yapıyorsa, Fransa'da Sosyalist hükümet de aynı ekonomi siyasetine geçti.

Bunun üzerine hükümette sorun çıktı. FSP'nin CERES diye bilinen "sol" kanadının lideri Jean-Pierre Chevènement bakanlıktan istifa etti. FKP yeni önlemleri sert bir biçimde eleştirmeye başladı ama hükümette kaldı. Böylece ikinci aşama başladı.

İkinci aşama

Bu aşamadaki uygulamalar sonucunda, bazı "adımlar" atıldı: Dış ticaret açığı 1982'de 90 milyar Frank iken 1983'te 40 milyara, 1984'te ise 25 milyara düştü. Enflasyon, 1982'de %12 iken 1984'te %7.7'ye indi. 1983'te şirket kârları %17 yükselirken, bireylerin alım gücü %0.3 geriledi. Ülkedeki tüm gelirler içinde kârların payı %23.4'e çıktı ve 20 yıldır ilk kez, yatırımların %69.5 gibi çok büyük bir oranı yatırım yapanların kendi fonlarından karşılandı. Ama "ne yapalım", tüm bunlar işsizliğin %7'den %10'a çıkması, bugün Fransa'da 2.3 milyon işsizin bulunması gibi "küçük" bir sonuç ta doğurdu. (Bilgiler, 26.6.1984 ve 11.7.1984 tarihli *Financial Times*'dan derlenmiştir.)

Hükümetin ekonomi siyasetini değiştirmesiyle "başarılar" elde etmesi arasındaki bağ çok öğreticidir. Kriz koşullarında, işçi simsarlığıyla kapitalizmin kurtarılamadığını, kapitalizmi yamama yönünde "başarılı" adımlar atılacaksa, bunun faturasını işçilere, emekçilere ödetmek gerektiğini çok güzel gösteriyor. FSP hem kapitalist pehriz, hem de işçiden yana görünmek gibi lahana turşusunu birarada yürütemedi ve perhize sadık kalarak "başarı" elde etti. İşsizliğin artması doğrusu özel olarak FSP'nin değil, genelinde kapitalizmin bir "başarısızlığı" idi.

İkinci aşama hükümette sorun çıkarak başlamıştı ama süreç içinde asıl "sorun" halktaki, işçi sınıfındaki hoşnutsuzluk oldu. Çelik endüstrisinin modernleştirilmesi için 90 bin işçinin 25 bininin 1987'ye dek işten atılacağı açıklanınca çelik işçileri kıpırdanmaya başladı. Eylemler oldu. Otomotivde de modernizasyonun aynı tür sonuçlarına karşı bildiğimiz Talbot-Peugeot olayları oldu.

Kim kârlı — kim zararlı?

İkinci aşamadaki "başarılar" finans kapitali çok memnun etti. Ama "sosyalist" bir hükümete karşı ülkede beliren yaygın hoşnutsuzluk, aynı zamanda nesnel olarak şu olanağı güçlendiriyordu: Bu hoşnutsuzluktan yararlanarak, sağ, azılı gericiler tabanını genişletip, güçlenip, iktidara gelebilirdi.

Baştan beri azılı gerici güçler zaten hükümete karşı aktif çalışıyorlardı. Ancak ikinci aşamadaki uygulamaların yarattığı hoş-

nutsuzluk onlar için bulunmaz bir başarı kapısı açtı. Nitekim, eskiden FKP ya da FSP'nin elinde olan birçok belediye el değiştirdi. Nazi bozuntusu bir hareket olan Ulusal Cephe hızla güçlendi, lideri Le Pen, ülkenin en "popüler" simalarından oldu. Bu gericilerin kışkırtmasıyla ülkede uzun yıllardır görülmedik yığınsallıkta ve aktiflikte çeşitli protesto eylemleri yapıldı. Gericilik güçleniyordu.

Öte yandan, ikinci aşama FKP için de alternatif olma yolunda ikinci bir fırsat idi. FSP gibi sol gösterip sağ vuran değil, gerçek sol alternatif olarak militan bir ses yükseltseydi, FKP hem kendisi hızla güçlenirdi, hem azılı gericilerin güçlenmesini engellerdi. FKP bu fırsatı da değerlendiremedi.

Hükümetin siyaseti değişince FKP eleştirilerini arttırdı, hatta hükümetin siyasetine karşı bazı sendikal eylemlerin başını da çekti. Ama bunlar yeterli değildi. Zaten FKP'nin kendi konumu sağlıklı, alternatif oluşturucu eleştiri getirmesini engelliyordu. O, özünde birinci aşamadaki hükümet programının uygulanmasını istiyordu. Oysa o pehrizle lahana turşusunun yürümediği açığa çıkmıştı. Alternatif olabilmesi için FKP'nin başka bir pehriz önermesi gerekiyordu. Örneğin modernizasyon yapılsın ama iş saatleri radikal olarak kısaltılsın diye öne atılabilirdi. Gerçekte, kapitalizmin krizinin ancak işçiler, emekçiler pahasına atlatılabileceğini, bunun tersi olacaksa kapitalizmi yıkmak gerektiğini sergileyebilirdi. Bunları yapmadı ve alternatif olabilmesi için de bir neden kalmadı.

Son Avrupa parlamentosu seçimleri kimin nereden nereye geldiğini gösteren küçük bir ayna oldu. FSP oylarının yarıya yakınını yitirdi. FKP II. Dünya Savaşı'ndan bu yana en düşük oyu aldı. Ve en kötüsü, Nazi bozuntusu bir hareket olan Ulusal Cephe, mantar gibi bitip FKP kadar oy aldı!

Hükümet değişikliği

Hükümet, geçtiğimiz aylarda özel okullar ve ama özellikle de kilise denetimindeki özel okullar üzerinde devlet denetimini arttırmayı ve eğitimin birörnekleştirilmesini amaçlayan bir yasa tasarısı hazırlamıştı. Azılı gericiler, kilise "özgürlük elden gidiyor" diye ayağa kalktılar. Çok büyük bir gösteri oldu. Son gösteri, söylendiğine göre, Nazilerin Fransa'dan çıkışından bu yana en büyük gösteriymiş. Bunun üzerine Mitterrand tasarıyı geri çekti ve bu tür tasarıları parlamentoyu da atlayarak referanduma sunabilir duruma gelmeyi sağlayacak anayasa değişiklikleri yapacağını, bu değişiklikleri de eylül ayında referanduma sunacağını açıkladı. Ardından da hükümet istifa etti.

Zaten hükümete katılan partilerin konumlarını yeniden ayarlamaları gereken bir dönemeç gelmişti. Avrupa parlamentosu seçimleri bunu gösterdi. Hükümetin istifası bu gerekliliği yerine getirici yöndedir.

Mauroy hükümetinin istifasından sonra, Türkiye'deki 24 Ocak 1980 gibi, Mart 1983 önlemlerinin mimarı olan Fabius başbakanlığa atandı. Fabius 37 yaşında ve 1820'den bu yana Fransa'nın en genç başbakanı. Başbakanlığa o atanınca, FKP Polit Bürosu acele toplandı ve Fabius'a, uygulayacağı önlemlere ilişkin bazı sorular yöneltme kararı aldı. Sabaha karşı 3.30'da Fabius ile FKP Genel Sekreteri Marchais arasında bir görüşme yapıldı ve ardından FKP sorulara verilen yanıtları benimsemediğini, hükümete girmeyeceğini açıkladı. FKP sözcüsü şöyle dedi:

"Milyonlarca kadının, erkeğin ve düş kırıklığına uğramış gencin, bugünkü hükümet içinde bizim onların beklentilerini karşılayabileceğimize inanmalarına göz yummaya moral hakkımız yok... Kendimizi de, onları da aldatmayı reddediyoruz."

Kuşkusuz, "milyonlarca kadını, erkeği ve genci" gerçekten aldatmaz duruma gelebilmesi için FKP'nin daha çok yol katetmesi gereklidir. Ama daha iyice bir siyaset izleyerek, hiç olmazsa içine düştüğü gerilemeyi durdurabilir. Yeni hükümetin programına güven oyu vermemesi, bu açıdan iyi bir adım oldu.

Yeni hükümetin programında bir yandan vergilerin azaltılacağı, sendikalara büyük bir rol verileceği gibi vaadler var, öte yandan modernleştirmenin hızlandırılacağı ve işten çıkarmaların "ne yazık ki" artacağı açıkça belirtiliyor. İşsizliği azaltmanın yolu işsizliği önce arttırmaktan geçiyor, deniyor.

Üçüncü aşama — üçüncü sınav

FKP böyle bir programa güven oyu vermemekle iyi etti ama yeni başlayan bu üçüncü aşamada, birincisi kendisinin neler önereceği, ikincisi kararlı bir muhalefet yürütüp yürütemeyeceği asıl belirleyici etkenler olacaktır. FKP'nin işçi sınıfı içinde hâlâ büyük etkinliği vardır. Sorun bu etkinliği ne yönde değerlendireceğidir.

FKP'nin hükümete katılmaması ve güven oyu vermemesi bile azılı gericileri telaşlandırdı. Neo-Gaullist partinin genel sekreteri, yeni hükümete ilişkin görüşlerini şöyle dile getiriyor:

"Bizim üç yıldır yinelediklerimizi, komünistler bugün virgülüne dek aynen söylediler: Hükümetin ekonomik ve endüstriyel siyaseti başarısızlıktır."

Bu sözler çok anlamlıdır. Gerçekte iş çevreleri yeni başbakanı ve eski hükümetin son yıl içindeki uygulamalarını pek de başarısız bulmuyorlar. Yukarıdaki sözlerin bir amacı muhalefet yaparak yine de kendilerinin alternatif olmasını sağlamaksa, bir amacı da komünistleri sağa itmektir.

Sağ böyle konuşunca, ideolojik konumu çoktan bulanmış olan FKP'nin, gericilerle, sağcılarla aynı konuma düşmemek için hükümete "yapıcı" davranma kaygusu artacaktır. "Yapıcı" davrandığı ölçüde de işçi hareketi içindeki etkinliğini harcamış olacaktır. Hesap budur. FKP'nin bu hesaba düşmemesinin görünürde tek olası güvencesi ise, işçiler arasında en büyük sendika CGT'de, tabandan fışkıran protestonun FKP'yi öne çıkmaya zorlamasıdır. Nice devrimlerin savaşçısı, Paris Komünü'nün yaratıcısı Fransa işçi sınıfı, burjuvaziye nice dersler vermiş bu sınıf, belki bir ders de partisine verir ve onu yola getirir!

Türkiye'nin işgalci ordusu iç güvenlikten de sorumlu sayılıyor

KKTC anayasa önerisinde ibret verici bir madde

Yeni Gündem dergisinin 5. sayısında, KKTC'nin anayasasına ilişkin Denktaş'ın önerisi içinde şöyle bir hükmün de yer aldığı yazılıyor:

"Bu anayasa başlangıç kısmında ifade edildiği üzere, garantörlük hakkının kullanılması suretiyle Barış Harekatı'nı gerçekleştiren Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde görevde bulunduğu sürece, yurdun iç ve dış güvenliği, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Silahlı Kuvvetleri ve Polis Örgütü'nden oluşan Başbakanlığa bağlı Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı'yla Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığı'nca sağlanır.

"Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığı'yla Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı arasındaki işbirliği esasları taraflarca tespit edilir."

Bu hükme göre Türkiye'nin işgal ordusuna, resmen, anayasal düzeyde de iç güvenlik görevi veriliyor.

İşgal ordusu Kuzey Kıbrıs'ta işgal "görevi"nin yanısıra iç güvenlik görevi de zaten fiilen yapmaktadır. Bu açıdan işin şaşılacak yanı, iç güvenlik görevi yapılıp yapılmadığı değildir. Şaşılacak yan bunca "bağımsızlık" yargarasından sonra böyle bir hükmü "bağımsız" devletin anayasa önerisine koyarak düpedüz bir sömürge ilişkisini açıkça belgelemeleridir.

Yeni Gündem'de de belirtildiği gibi, bu, gazetelerde pek yer almamıştır. Herhalde burjuva basını bunu bir gaf olarak değerlendirmiş ve gürültü çıkarmadan, duyurmadan, el altından değiştirme önerilerini gerekli mercilere iletmiştir. *Yeni Gündem* ise bunun duyulmasını bile sağlayarak önemli bir sergileme yapmıştır. Ancak yazıyı yazan Haluk Gerger'in konumunun farkı, bu gafa açıkça kızmaktan öte değildir:

"Herhalde Türkiye, Kuzey Kıbrıs'ta sömürgeci ve baskıcı bir güç olarak bulunmamakta, Kıbrıs Türk halkının özgür iradesi ve uzun özgürlük mücadelesiyle belirlenmiş kendi kaderini tayin hakkının bir güvencesini oluşturmaktadır. Bu durumda, Türk Silahlı Kuvvetleri, bağımsız KKTC'nin iç güvenliğini ve kendi yurttaşlarıyla ilişkilerini düzenleme, burada bir taraf olma durumunda değildir. Üstelik, KKTC toprakları üzerinde Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kullanılmasını gerekli kılan bir 'güvenlik' sorunu da mevcut değildir."

Buradaki bütün cümlelerin tam tersini yazarsak ancak doğruya ulaşabiliriz.

Yine aynı yazıda Gerger şöyle

"Muhalefeti *'iç düşman'* saymak, toplumsal hareketleri *'dolaylı saldırı'* biçiminde yorumlamak ve bu yolla da başka ülkelerin içişlerine müdahale etmek Türkiye Cumhuriyeti'nin geleneğinde yoktur. Bilindiği gibi, bu tür bir yorum 1950'lerin sonunda ABD Başkanı *Eisenhower* tarafından geliştirilmiştir. Nitekim, 1958 yılında ABD, Eisenhower Doktrini'ni kullanarak, Lübnan'da ulusal muhalefeti ezmek için Beyrut'a çıkartma yapmış ve bu arada İncirlik üssünü de kullanmıştı. Şimdilerde de, Reagan yönetimi, *'iç düşman'* ve *'dolaylı saldırı'* gibi kavramları kullanarak Körfez ülkelerine karşı *Acil Müdahale Gücü*'nü oluşturmuştur. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin KKTC'de *'iç güvenlik'*ten sorumlu tutulması, Türkiye'nin Kıbrıs'ta kendi *'Eisenhower Doktrini'*ni uygulamaya soktuğu gibi çok haksız bir izlenim yaratır."

Gerger'in haksız izlenim dediği çok da haklı bir izlenimdir. Anayasa önerisi gerçekten Eisenhower Doktrini'nin izlerini taşıyor. Bu süzgeci ABD açıkça kullanır ama Türkiye gibi bir emperyalist özentisi ülke açıkça kullanırsa "açık" düşer. Gerger'in sözleri de bu gafa karşı bir uyarı anlamı taşımaktan öteye geçemiyor.

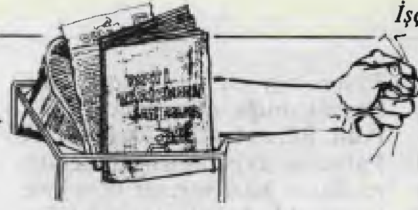
Yalnızca baskı ve sömürgeciliğe karşı genel güzel sözler hiçbir şey yazmaz. Türkiye'de Kıbrıs'ın sömürgeci işgaline karşı sesini yükseltmeyen, istediği kadar güzel genel sözler etsin demokrat sayılmaz.

TASAM

Sevinemedim
bu yıl yine
yıldönümünde
özgürlüğüne.
Giyemedim
bu yıl yine
bayramlıklarımı,
kutlamak için
Yirmi ikinci yılını.
Boğuyor beni
prangalı özgürlüğün.
Boğuyor beni
toprağını kelepçeleyen
zincirin halkaları
Yeni halkalar
batıyor benim bağrıma,
zincir yakışmıyor
güzelim sana.
Koparmak istiyorum
büsbütün zincirleri,
kırmak istiyorum
sana zincir vuran elleri.
* * *
Doğuştan bağlı geldin
elin
kolun
dünyaya.
İki anan var
yurdum,
ikisi de
üvey ana.
Bir kolun Atina'ya
öteki Ankara'ya
sımsıkı kelepçeli
Üvey anaların
sattılar seni
NATO'ya
Sam amcaya.
Şişirdiler beynini
vatan
millet
düşmanlık,
doldurdular kalbini
şüphe
nefret
ayrılık.
Kardeşliğin üstüne
kinle
ölüm sürdüler,
ocağını yaktılar
toprağına
silah
asker yığdılar.
Özgürlük koydular
sonra bunun adını,
Göğsünü
hedef aldılar
akıttılar kanını.
Beyaz güvercinin
yurdumda
kırdılar kanadını.
* * *
(...)
Düşmanın
ördüğü ağlar
sarıyor
sımsıkı
toprağını.
Atamadın
bir de
— beynini yıkarcasına —
içine sinsice sokulan
hasta duygularını
Derin yara açtılar
güzelim sana,
vurdular toprağında
beyaz güvercini.
Ancak
şoven duygular
yaraladı
memleketim
en çok seni.
* * *
(...)

Ekim, 1982
İbrahim Aziz

PARTİ TARİHİNDEN SAYFALAR

Emperyalizm ve faşizm üstüne partinin hazırladığı yazının ikinci bölümünü yayınlıyoruz.

Savaş ve devrim üstüne

Şu halde cihan buhranında nispî bir gelişme ihtimali dahi, Komunist Enternasyonalının sezdiği ve tespit ettiği harp ve ihtilâl perspektivlerini, istikbal tahminlerini, zaifletmez, bil'akis kuvvetlendirir. Bugün sermayedar dünyada iktisadî buhrandan ziyade siyasî buhranın kapuyu zorlaması bundandır.

Bunu burjuvazi, bunu beynelmilel emperyalizm de domuz gibi biliyor ve görüp duruyor. Görüp durduğu içindirki, bu geniş hulyalar ve faraziyelerle avunacak yerde, en kötü hakikatlar içinde en berbat ameliyelerden başka çıkar yol bulamayor. O kötü hakikatların berbat ameliyesine bugün bütün dünyada bir tek isim veriliyor: Faşizm. Ve, cihan buhranının emperyalizmi getirip içine batırdığı bugünkü kara batak tam bu faşizm batağıdır. Onun için, K.E.ı harp ve ihtilâl hakkındaki kararlarını iyice anlatmak için, bu kararlara evvelâ faşizm hakkındaki izahatla başlamıştır. Daha doğrusu, Komunist Enternasyonalı Lenincı-Marksizmin mücadeleci realizmi ile görüyor ve gösteriyorki, emperyalizm, harp ve ihtilâl ateşine doğru faşizmle bir yol hazırlamakta, bir peşrev açmaktadır.

Cihan iktisadî buhranının, bu gün harp ve ihtilâlden önce ve adeta harp ve ihtilâl için doğurduğu birinci derece siyasî buhran alâmeti faşizmin her tarafta dört nala gidişidir. Faşizm harp ve ihtilâlin hem neticesi ve hem de sebebi oldu. Faşizm ilk cihan harbından sonra cihan inkılâpları devrinde doğdu idi; bugün ikinci bir cihan harbı ile yeni bir ihtilâller serisini doğurmak için elinden geleni yapıyor. Fakat, yalnız faşizm yapmıyor. Faşizm harp ve ihtilâlle olduğu gibi, hain sosyalizm ile de hem sebep ve hem de netice münasebetinde bulunur. Yani, nasıl hain sosyalizm faşizmi doğuruyorsa, faşizm de, tıpkı öylece ve icabında, hain sosyalizmi doğurur.

İşte, cihan iktisadî buhranının cihan proletaryası önüne çıkardığı siyaset buhranı, bugün şu üç ayak üstünde duran bir ejderhadır: 1- Sosyal-demokrasi (İkinci Enternasyonal) buhranı; 2- Harp; 3- İhtilâl. Faşizm bu üç siyasî vak'a ile olan münasebetinde enteresandır. Çünkü beynelmilel emperyalizmin son tutamağıdır.

1 — Hain sosyalizmin (ikinci enternasyonalın) buhranı

Hain sosyalizm meramına nail oldu.. Senelerden beri hazırladığı ve palazlandırdığı faşizmi, yavaş yavaş her yerde iktidar mevkiine geçiriyor. Ve hayırhah analar gibi, besleyip büyüttüğü faşizm önünde silinip kayboluyor. Bu kayboluş, maskesi düşmüş aktörlerin sahneden kaçışına benzer. Fakat ikinci enternasyonal sosyalizminin amele sınıfına karşı olan ihaneti henüz bitmemiştir. Hatta bazı memleketlerde bu ihanet yeni yeni maskeler altında eski an'anevî sahtekârlığına devam etmek için tedbirler alıyor, hatta bizzat faşizm tarafından öne sürülüyor. Meselâ Fransada sosyalist fırkası ikiye bölündü: "Yumuşak" sosyalistler, "sert" sosyalistler. Yine son günlerde, İspanyadaki sosyalistler, bir tarafta bir zamanlar burjuva nazırlıklarına can atmış demagog Sargo Caballero, öte tarafta işçiler umum birliği kâtibi Resteiro arasında şiddetli bir çarpışmadır başladı. Yapılacak bir kongrada İspanyol sosyalistlerinin de "yumuşaklar" ve "sertler" diye burjuvazinin işine uygun gelecek şekilde bölünmeleri bekleniyor. Sosyal-demokrat sollarının iki buçuğuncu enternasyonalı ve Troçki mürtedinin dördüncü enternasyonalı, bu millî sosyalist fırkalarındaki bölünmelere beynelmilel birer çehre takındırmak isteyen manevralardır. Hepsinin birden manası, yaşama şartları kökünden baltalanan, yani cezrileşen emekçi kütlelerin Komunizme girmelerine mani olan bentler kurmak, burjuvazinin başına düşecek inkılâp yıldırımlarına şimdiden birer siperi saika hazırlamaktır. Giden bir tramvaydan inmek isteyen insan, tramvayın gittiği istikamette yere atlamaya mecburdur; gemi azıya alan bir atı durdurmak için onunla birlikte bir müddet koşmak veya koşar görünmek lâzımdır. Hain sosyalizm de onu yapıyor.

Hain sosyalizmin, bugünkü emperyalizme ne kadar lüzumlu bir alet, çalışkan yığınlardaki ihtilâl hamlesine karşı ne mükemmel bir mania olduğunu anlamak için bizzat militarist faşizm tarafından kurulmakta olan sosyalist fırkalarının bulunduğunu düşünmek yeter. Bu hale en parlak örneği Yogoslavya kralı Aleksandr verdi: 6 Kânunsani 1929 dan beri Yogoslavyada hükûmet fırkasından mada her fırka yasak edilmiştir. Bügün herhangi bir fırka açmak için yugoslavya dahiliye nazırlığından müsaade almak lazımdır. Ve bir burjuva fırkası olan radikal fırka bile dahiliye nezaretinden bu müsaadeyi alamamıştır.

Halbuki son gelen ajanslar bize hoş bir havadis veriyor. Belgratta, kral Aleksandr'ın provokatörü ve casusu olan Popaloviç 3 şubat tarihinde, sosyalist fırkayı teşkil etmek üzere amele komiteleri murahhaslı bir konferansı toplanmağa çağırıyor.

Yani kral, memleket için bir sosyalist fırkasını lüzumlu buluyor ve emrediyor: kurulsun! O sosyalist fırkası ki yugoslavya meclisinde 1923 te yanlız bir azası, 1925 te 2, 1927 de yine bir azası bulunuyordu. O Yugoslavyada ki, kral darbe'i hükûmeti vururken Komunist fırkasının mecliste 56 mebusu vardı. İkinci enternasyonal murahhasları kralın murahhaslarıle el ele vererek bir hain sosyalist fırkası yaratacaklar. İşte sosyal-demokrasinin kelbî manzarası.

2 — Harp ve faşizm

Son cihan iktisadî buhranının siyasi buhrana karmasına birinci delil ikinci enternasyonal sosyaldemokrat fırkalarının buhrana oğramaları ve faşizmin, hitlerizmin gemi azıya alması ise, ikinci delil de müsalimetci diplomat palavralarının yerine harp fısıldaşmalarının geçmesi ve beynelmilel faşizmin açık açık harp yaygarası ve ilk fırsatta harbı koparmasıdır.

Beynelmilel emperyalizmin pazarlıklı döğüş yaptıkları (Cemiyeti Akvam) meclisi, büyüyen emperyalist tezatlarından hiç birisini daha fazla oyalayamaz hale geldi. Hangi memlekette faşizm ve harp galebe çaldı ise, orada Fransız ve İngiliz emperyalizminin hokkabaz masası olan cemiyeti akvama karşı tahammülsüzlük başladı. Hele cihan muvazenesinde belli başlı iki kutup olan Japon emperyalizmi ile Alman hitlerizmi çekildikten sonra cemiyeti akvam kuşa döndü. Orta Avrupa meselesinde Hitler Almanyasına güvense, İtalya da bugün cemiyeti akvamdan çekilmek niyetinde. Fakat, şimdilik her ihtimale karşı yalnız cemiyeti akvamı "düzeltmek, islâh" etmek prensibini atmakla iktifa ediyor. Silâhları bırakma konferansı çamura battı, çıkamaz oldu. Şubatın ilk haftasında cemiyeti akvam ve silahsızlanma meseleleri hakkında beyanatta bulunan İngiliz malî sermaye kodamanı, muhafazakâr fırka lideri Baldvin: "Eğer, diyor, bu vazifede yapılan teşebbüsler de muvaffakiyetsizliğe oğrarsa, hükûmete düşecek olan şey, hiç mühlet vermeksizin milletin menfaatlarını gözetmektir".

Yani emperyalist tezatlarda, artık, üstün körü ve gel geç te olsa, her hangi bir uzlaşmaya yer kalmıyor. Gemisini kurtaran kaptandır. Ve bütün emperyalist devletler bütçelerini, hususî harp bütçelerini harıl harıl artırmağa başlarlar. Polis masrafları, harp borçları bir tarafa bırakılırsa, sırf dar manasiyle harbiye bütçelerinin artışı Fransada, 1920 den 1931 e kadar %28 den 37 e, İtalyada 1926 dan 1932 ye kadar %30 dan 35 e, Japonyada 1929 dan 1933 e kadar %28 den 37 e çıkmıştır. Japonya 1934 yılına girerken Sovyetlerin iktisadî planına nazire olarak beş yıllık bir hava silahları planı yaptı. Bu programa göre, yeniden 1000 harp tayyaresi ile 6200 tayyareci yetiştirilecek. Deniz tayyareleri sayıca 1184 e çıkacak. Reisicumhur Ruzvelte 95 milyon dolar masraf salâhiyeti veriliyor, projeleri kabul edilirse deniz ve kara tayyareleri 2800 den 7018 e çıkacak. Japonyanın 1936 da 38 kruzavör, 5 tayyare gemisi, 76 kontre torpito, 35 deniz altı gemisi bulunacak, ve ilâh...

Emperyalistler, artık eskiden tükürdükleri mukaveleleri yalıyorlar. Çünkü bıçak kemiğe dayandı. Cihan harbından evvelki gibi bir gümrük harbı başladı, Amerika borcunu vermeyen devletlerin (başta Fransa) mallarına ambargo koyacağını ileri sürüyor, İngiltere Fransaya gümrüklerde mukabelei bilmisil yapacağını oltimatomlayor.

Harbin'de binlerce beyaz silahlandırılarak Sovyet memurlarına, hudutlarına saldırılıyor. Çinde Çan Kay Şek'in "Komunizme karşı tedip kumandanları" Çin eyaletlerini paylaşıyorlar, onun için Çin Sovyetlerine karşı üç koldan, Çan Kay Şek Kiangsi'den, Nankin'deki 19-uncu ordu Fukien'den, Cansulyin yukarı Yangsey'den taarruza geçiyorlar.

Japon harbiye nazırı Hayaşi Deyli-ekspres muhabirine şöyle diyor: "Harbiye sanayiimizi muhafaza edebildiğimiz müddetçe sulh sanayiimiz refah bulacaktır" "bu doğrudur, Man Çuy Go için cephane imaleden fabrikalarda işlemek üzere 17-25 yaşına kadar 4000 efrat topladık".

İngiltere Japonyanın cemiyeti akvamdan çıkmasına rağmen, tek Japonya Komunizme karşı gelsin diye, bazı pasifik adalarına mandater olmasını tanıyor.

Halbuki ayni İngiltere ayni tarihlerde (4-5 şubat) Singapur'da toplanan amirallar meclisine Amerikaya olan borçlara mukabil bazi Pasifik adalarını satmayı ve bu suretle Japonyaya karşı Amerikayı kullanmayı düşünüyor.

Fransanın ondokuz milyon franklık Borbakır şirketi, Almanyaya istediği silahları temin ettiriyor.

Bütün bunlar her halde şakacıktan ve şaka için yapılmış şeyler değil. Harp hazırlığı cihan emperyalizmine uykusunu kaçırtıyor. Faşizm bu umumî ve zarurî harp hazırlıklarının temposunu bir az daha şiddetlendirmekten başka bir şey yapmıyor. Öteki emperyalist kliklerinin (Radikal veya sosyalist fırkalarının) örtbas etmek istedikleri harp zaruretini onlar köpekcesine açığa vuruyorlar. Almanyada hitlercilik iktidar mevkiine geçer geçmez, Londra konferansına Sovyetler Birliğini paylaşmak için proje gönderdi. Hergün Holanda, İsviçre ve saireden ta İngilizlerin büyük Britanya adasına kadar cermen ırkının kılıcının hakkını geçirme zamanının geldiğini haykırıyor. Japonya bir kelime ile harp ediyor. Şimdi Nankin hükûmetile, yarın o hükûmeti kendine bağlayarak Çin Sovyetlerile daima harp ediyor.

3 — İhtilal ve faşizm

Cihan harbından sonra cihan emperyalizminin cihan proletarya inkılâbına karşı kullandığı iki mühim silah vardı: 1 — sosyaldemokrasi, 2 — sulh palavrası (cemiyeti akvam, tahdidi teslihatlar v.s.). Cihan buhranı her tarafta sosyal-demokrasinin maskesini düşürdü. Harp hazırlığı ve bizzat harp gününün meselesi haline geldi. Cemiyeti akvam kuşa döndü. Silahsızlanma lafı, sadece emperyalist manevraları açığa vurdurmağa yarayan bir silahlanma yarışı haline döndü.

Onun için amele sınıfına karşı, burjuvazinin elinde bir tek ve son silâhı kaldı: burjuva parlemantoculuğunu, burjuva demokrasisini bir paçavra gibi yırtıp atan faşizm. Burjuvazinin buhran denizinde sarıldığı son can kurtaran faşizmdir. Faşizm kızıl ihtilâle karşı biricik ilâç ilân edildi. Fakat, hakikatta faşizm yaklaşan ve çekinilmez olan kızıl ihtilâli durdurmak şöyle dursun, aceleleştirmekten başka bir şey yapmıyor. Ve faşizm demek, her gün biraz daha harp demek ihtilâl demek oluyor.

Faşizm demek harp demektir. Çünki, hangi memlekette faşizm doğrudan doğruya iktidar mevkiine geldise, orada ya harp tehlikesi yahut harp başgösterdi. Bu halin en kelbî misalini Almanya ile Japonya verir. Almanyadaki hitlerizm daha iktidar mevkiine çıkar çıkmaz, Londrada toplanan iktisat konferansına Sovyetlere harp açmağı ve Ukranyayı silâh ile zaptetmeği teklif etti. Fakat hallolunmak nedir bilmez emperyalist tezatları ve ihtilâl tehlikesi önünde bu teklif bir skandal, bir rezalet gibi ayuka çıktıktan sonra da hitlerizmin harp planları alttan alta tehlikeler hazırlaya duruyor. Alman faşizmi boyuna etrafındaki küçük memleketleri anşulus yapmanın ve yutmanın yolunu aramada. Bugün Felemenge, yarın İsviçreye, öbürgün baltık küçük devletlerine sulanıyor. Arada Lehistanla anlaşıp, Sovyet Ukranyasına diş geçirmeğe çalışıyor, hatta İngilterenin büyük Britanya adasını bile, kolayını bulsa, "anşulus" yapacak hitlerciler görülüyor. Bu, iç tezatlarını bir türlü halledememek derdile kıvranan, ihtilâlin yaklaşması karşısında ölümü bile göze alırcasına dış sergüzeştlere baş vuran bir mağlup emperyalizmin ne halt yiyeceğini bilemiyen çıldırışını göstermezmi?

Japonyada faşist klik iktidar mevkiinde nüfuz peyda eder etmez, Japonya Çinde, Mançuride en yırtıcı canavarca muharebelere girişti. Bugün Sovyetler etrafında gâh kapanan, gâh açılan fırıldakları Japon faşist kliği çeviriyor.

(Devamı gelecek sayıda)

ABD saldırılarını gün geçtikçe daha da yoğunlaştırıyor

Hamburg'da Nikaragualı devrimcilerle dayanışmamızı gösterdik

Yoldaşlar,
Nikaragua'daki yönetimin Kasım ayında seçimlere gidileceğini açıklamasından sonra, ABD saldırılarını gün geçtikçe daha da yoğunlaştırıyor, her geçen gün yeni yeni siyasal oyunlar düzenliyor. Bugün Nikaragualı devrimcilerin enternasyonalist dayanışma ihtiyacı daha da güncelleşti.

ABD'nin karşı-devrim entrikalarına karşı 19 Temmuz günü Nikaragualı devrimcilerle dayanışma yürüyüşü yapıldı. Biz de enternasyonalist dayanışmamızı göstermek için *İşçinin Sesi* flamamızla yürüyüş alanına gittik. Ayrıca ellerimizde "Yaşasın proletarya enternasyonalizmi", "Haydi Nikaragualı devrimcilerle dayanışmaya" dövizleri de vardı.

Yürüyüşe katılanlar çoğunlukla Alman demokratlar, Türkiyeli çeşitli örgütler ve az sayıda DKP'li (Alman Komünist Partili) idi.

Yürüyüşte en disiplinli bizdik. Slogan atarken yoldaşlar sık çember oluşturuyorlardı. Almanca atılan sloganlar "Amerika, Nikaragua'dan defol", "Enternasyonalist dayanışmayı yükselt" idi. Gür sesimiz yürüyüşün sessizliğini bozarken birçok kişi de bize eşlik ediyordu. Daha sonra hem yürüdük, hem de marşlarımızı söyledik.

Amerikan konsolosluğunun önünde protesto sloganlarıyla ortalığı inlettik. Daha sonra Nikaragua konsolosluğu önünden geçerken herkes dayanışma sloganlarını haykırdı. Kısa bir süre sonra Türkiye konsolosluğunun önünden geçerken hiç durmaksızın tüm gücümüzle "Faşizme ölüm" diye bağırdık.

Yürüyüş biterken bir Nikaragualı günün önemi üzerine konuştu.

Yaşasın proletarya enternasyonalizmi!

R.İdris, Hamburg

İşçinin Sesi, Nikaragualı devrimcilerle dayanışmayı yükseltti

Hamburg'daki yürüyüşte proletarya enternasyonalizmini somutlaştırdık

Bir bedellinin anlattıkları

Bedelli askerliğe gelmeden önce, askeri bilgi öğreneceğimi zannetmiştim. Yanılmışım. Selam, marş, yürüyüş, tekmil, sürünmeden başka birşey öğretmediler. Mermi nasıl sürülür, tüfek nasıl kullanılır bilinmiyor. Ve bunun üstüne bir de bedel alıyorlar.

Bilindiği gibi yurt dışında çalışan Türkiyeli işçilerin en önemli sorunlarından biri bedelli askerlik sorunudur. Bedelli askerlik yapan bir işçi arkadaşla yaptığımız söyleşide, işçi arkadaş şöyle anlatıyor:

İki aylık sürede en çok dikkatimi çeken konferanslar olmuştur. Öğleden sonra tüm askerlerin katılımının sağlanmaya çalışıldığı, konferans adı altında toplantılar yapılıyor. Bu konferansların tek amacı, bu iki aylık süre boyunca şovenizm ve milliyetçilik propagandası yapmaktır.

Genellikle toplantılardaki konuşmaları binbaşı, yüzbaşı, üsteğmen rütbesindeki subaylar yapıyor. Bazen Ankara'dan özel getirilen subaylar yapıyor. Bir konuşmada, Kıbrıs'ın kendilerinin olduğunu, "çıkartmanın" (işgalin) haklı olduğunu, bir Türk'ün dünyaya bedel olduğunu, Kürt'ün Türk milletinin sembolü olduğunu, fakat bunu kötüye kullananlar olduğunu söylediler.

Bir konferansta da film gösterdiler. Film, 12 Eylül 1980 faşist darbesinin neden geldiğini konu alıyor ve haklılığını göstermeye çalışıyordu. Film devamlı devrimcilere saldırıyor, herşeyin suçlusunun sol olduğunu vurguluyor, Türkiye'de ve Avrupa'da 1 Mayıs yürüyüşlerini ve çeşitli yürüyüşleri gösteriyordu. Bir yürüyüşte *İşçinin Sesi*'nin flamasını da gösterdi. Film oynarken arkadan "devrimci hareketlerin kolları Avrupa'da devam ediyor ve vatanı içten vuruyorlar" diye konuşmalar yaptılar.

Bir keresinde Ziraat Bankası'ndan bir kişi geldi. Askerleri bu toplantıya, gümrüksüz mallar hakkındadır diyerek toplamışlardı. Bu bankacı da vatan, millet, sakarya demagojilerini tazeledikten sonra, ellerimize birer broşür tutuşturdular.

Konferanslar bedellileri sıkıyor. Kaytarabilen konferanslara katılmıyor. Bizleri altın yumurtlayan tavuk gibi görüyorlar. Bir gün bölükteki asker sayısı kadar iki çeşit kitap getirdiler. Kitap Kemalizm-milliyetçilik konularını kapsıyor. Asteğmen, herkes kitapları almadan bölüğü dışarı salmayacağım dedi. Arada sırada da bağış topluyorlar. Guruplar arasına rekabet sokarak miktarı çoğaltmaya çalışıyorlar.

Ankara'dan gelen bir üsteğmen bir askere "bedellilere dayak, küfür yok, milliyetçi duygularınızı güçlendirmek var" demiş. Bedelli askerlere, bilgi almak için psikolojik baskı yapılıyor. Devamlı, "biz herşeyi biliyoruz, içinizde de devrimciler, solcular var, bildiklerinizi bize bildirin" diyorlar. Bir gün basılı bir form dağıttılar ve doldurun dediler. Formda şu sorular vardı: Bulunduğunuz ülkede sol örgütler. Tanıdığınız solcuların isimleri. Örgüt üyelerini tanıyor musunuz? Tanıdığın isimler var mı? vb.

Bölükte 10-12 kişilik bir gurup vardı ve birlikte bir koğuşta kalıyorlardı. Öğrendiğimize göre bu gurup zenginlerden oluşuyordu. Bunlar Türkiye'de yaşıyor ve bedelli askerlik yapıyorlardı. Bunlar hiçbir iş yapmıyor, bölük komutanlığı binasında kalıyor, akşama kadar tavla ve kumar oynuyorlardı. Bunlardan bir tanesi yüzbaşıya kamera ve video bile vermiş. Yazıcı olarak tanıtılan bu askerler Ankara, İstanbul plakalı araba kullanıyorlar.

Bedelli askerliğe gelmeden önce, askeri bilgi öğreneceğimi zannetmiştim. Yanılmışım. Selam, marş, yürüyüş, tekmil, sürünmeden başka birşey öğretmediler. Mermi nasıl sürülür, tüfek nasıl kullanılır bilinmiyor. Ve bunun üstüne bir de bedel alıyorlar.

Bedelliler yapılanları yutmuyor. "Köprüden geçene kadar" mantığıyla hareket ediliyor.

İşte işçi arkadaş bunları anlattı.

Londra

Yoldaşça ilişkileri geliştiriyoruz

Değerli yoldaşlar,
Rotterdam'da sosyalist yığın örgütümüz olan İşçi Merkezi yeni kuruldu. Bu örgütteki yoldaşlarla yeni yeni tanışıyoruz. Rotterdam, Amsterdam ve Haarlem'deki yoldaşların ve sempatizanların dostluk ve dayanışmasını sağlamak amacıyla bir piknik düzenledik.

Haarlem'de bir piknik komitesi kurduk. Komite pikniğin teknik yönlerini düzenlemek ve Haarlem'den katılımı sağlamak görevini üzerine aldı. Pikniğe her üç yerden de katılım sevindiriciydi.

Piknik içerik olarak da güzeldi ve çok sıcak, candan bir kaynaşma sağladı. Kızıl bayrağımızın dalgalandığı piknikte Rotterdam İşçi Merkezi'nin kurmuş olduğu futbol takımıyla diğer bölgelerden gelen yoldaşlar maç yaptı. Ayrıca çeşitli başka sporların yapıldığı ve oyunların oynandığı pikniğimiz tam bir dayanışma havası içinde geçti.

Pikniğin Haarlem'deki etkileri çok iyi oldu. Çağırdığımız ama gelemeyen birçok insan tekrar bir piknik düzenlememizi istiyorlar. Kendilerinin de katılıp görev alacaklarını söylüyorlar. Aynı zamanda katılanlar da tekrar piknik örgütlenmesini istiyorlar. Piknikten sonra Haarlem'de bir futbol takımı kurulması için istek var.

Ufuk Savaş
Hollanda

Kızıl bayrak ağacın dalları arasında dalgalanıyor

Kıbrıs'ın işgali üzerinden geçen on yıl işgalcilere nefretimizi zerre kadar azaltmadı

İşgalin nuncu yıldönümünde d v bir protesto gösterisi yapıldı

Proletarya enternasyonalizminin ne büyük etkileme gücüne sahip olduğu gösteride yansıdı.

Elçiliğin önündeki protesto gösterisinden bir görüntü

Türk ordusunun Kıbrıs'ı işgalinin 10. yıldönümünü nedeniyle 14 Temmuz gecesi, Londra'da bir protesto gösterisi yapıldı. Kıbrıs Ulusal Koordinasyon Komitesi'nin örgütlediği yürüyüşe İTİB yığınsal olarak katıldı.

Yürüyüş için Trafalgar meydanında toplandığımızda gördük ki, gösterinin örgütleyicileri aslında "Türkleri" protesto etmenin, "anti-Türk" belgiler savurmanın ötesinde pek birşey yapmaya niyetli değillerdi. AKEL'liler ise ellerinde Kıbrıs Cumhuriyeti'nin bayrağıyla dolaşıyorlardı.

Trafalgar meydanından Türkiye Büyükelçiliği'nin bulunduğu Belgrave meydanına dek İTİB flaması altında yürüyen kol disiplini, coşkusu ve belgileri ile kendini belli etti. "Tek düşman, tek kavga, Yunan-Türk emekçi birleş", "Faşist cunta gitmeli", "Tanklarla gelen devrimle gitmeli", "Tek yanlı bağımsızlık ilanına ve adanın paylaşılmasına hayır", "Türk birlikleri Kıbrıs'tan çıkmalı", "Bütün yabancı askeri birlikler Kıbrıs'ı terketmeli", "NATO, CIA Kıbrıs'tan defol", "Yunan-Türk emekçisi birleş, düşmanımız tek, kavgamız ortak" belgilerini İngilizce, bazen de Rumca ve Türkçe haykırdık.

Belgilerimizin yürüyüşün önlerinde ve ardında giden Kıbrıslılarca benimsenmesi üzerine yürüyüşün örgütleyicileri bizi belgileri önlerde de atmaya çağırdılar.

Yürüyüş kolu elçiliğin biraz ötesinde dağılarak Belgrave meydanında elçilik binasının önünde yeniden toplandı. Geniş güvenlik önlemlerinin alınmış olduğu bu meydana İTİB'lilerin marşlar söyleyerek girmesi, ister istemez bütün göstericileri coşkuya boğdu. Kıbrıs'lı Rum emekçiler bizim enternasyonalist tutumumuzu gönülden desteklerken, çok sayıda Rum genci bizlerle birlikte belgi atmaya başladı.

Gösteri sırasında saatler akıp giderken, İTİB üyeleri bu kez belgileri Rumca atmaya başlayınca, bütün yığın dalgalandı. Büyük bir coşkuyla herkes, hatta matem giysili kadınlar bile bize katılmaya başladılar. Daha sonra çeşitli marşlar söyledik. Rumca söylediğimiz bir marş Rum gençlerini biraraya gelerek marş söylemeye özendirdi. Bir onlar, bir biz derken bu enternasyonalist eylemi çok güzel bir kardeşlik havası içine soktuk. AKEL'li yaşlı Rum işçiler, Türkçe "Yaşa komünizm" belgileri atarken, bazıları da yoldaşlarımızla konuşarak, yıllardır özledikleri türden bu eylem sırasında "komünistliklerini" hatırladıklarını söylediler.

Eylem sırasında çok sayıda *Turkey Today* ve *Kadınların Sesi* sattık. İlişkilerimizi geliştirdik.

Özetlemek gerekirse, hem proletarya enternasyonalizminin ne büyük etki gücüne sahip olduğunu göstermesi, hem enternasyonalist görevlerin başarıyla yerine getirilmesi ve hem de başarılı bir eylemin nasıl yapılması gerektiğini sergilemesi açısından bu gösteri, son derece başarılıydı.

S.C., Londra

Ankara... İstanbul... İzmir... Diyarbakır... Elazığ... Çanakkale

Cezaevlerinde direnen yiğitlerle dayanışmayı yükseltelim

Yoldaşlar,

Türkiye'de cezaevlerinde devrimci direnişler yeniden yükseldi. Sağmalcılar ve Metris'te açlık grevi olarak başlayan direniş ölüm orucuna çevrildi ve 5 devrimci direnişte hayatını yitirdi.

Bu arada Elazığ cezaevindeki devrimciler de direnişe geçti. Bir yandan da idam cezaları oldubitti hızıyla infaz edilmeye çalışılıyor.

Hollanda'da direnişi kamuoyuna duyurmak, idamlara karşı kampanya yapmak ve direnişe destek sağlamak amacıyla eylem birliği girişimi yapıldı. Bu eylem birliği girişimine, bizden başka, Avrupa'da Dev Genç, *Devrimci İşçi, Partizan, İşçi Gerçeği* ve HTİB (Menşevikler) katıldı.

özellikle Menşevikler ve *İşçi Gerçeği* yürüyüş ve gösteri türü eylemlere karşı çıkınca, eylem birliği girişimi yalnızca ortak bildiri ve duvar gazetesi çıkarma temelinde geçiştirildi. Eylemsizlik eğilimleri bir yana, süre de çok kısa olarak saptanmıştı. Kararlaştırılan bu kısa süre içinde bildiri ve duvar gazetesi tamam olacak, pratik örgütlemesine geçecektik! Sürenin kısalığı nedeniyle olsa gerek henüz ses, seda yok. Oysa cezaevleri ses veriyor, destek bekliyor. Artan toplumsal baskı sonucu faşizmin çözülmesi sürerken, cezaevlerindeki şanlı direnişlerle dayanışma Türkiye'de de, yurt dışında da büyük önem taşıyor.

Şanolsun cezaevlerinde direnenlere!

Seydo Fırat, Hollanda